

Budget 2025-2028

Marks kommun

Innehållsförteckning

1 Inledning	3
1.1 Så läser du budgeten	3
1.2 Politiska prioriteringar	3
2 Styrning i Marks kommun	9
3 Visionen om Mark	11
4 Bästa barnkommun	12
5 Bästa företagskommun	13
6 Hållbara Mark	14
7 Hållbar samhällsplanering	15
8 Hållbar personal- och kompetensförsörjning	16
9 God ekonomisk hushållning	19
10 Omvärld	20
10.1 Omvärldsförändringar	20
10.2 Befolkningsutveckling	20
10.3 Ekonomiska trender	21
11 Budgetens förutsättningar	22
11.1 Ekonomiskt nuläge	22
11.2 Utmaningar	22
11.3 Finansiell analys	24
11.4 Finansiering av kommunens och kommunkoncernens verksamhet	27
11.5 Nämndernas verksamhet	28
11.6 Spinnerskankoncernen.....	29
12 Uppdrag och ramar till nämnder och bolagsstyrelser	31
13 Resursfördelning, driftbudget, investerings- och exploateringsplaner	35
13.1 Driftbudget	35
13.2 Investeringsplan	37
13.3 Exploateringsplan	40
14 Finansiella rapporter för kommunen	42
14.1 Resultatbudget	42
14.2 Kassaflödesbudget	43
14.3 Balansbudget.....	44

*Bilden på förstasidan är från första spadtaget för en ny förskola i Skene.
Fotograf är Inga Svensson.*

1 Inledning

1.1 Så läser du budgeten

Budget 2025-2028 för Marks kommun pekar ut färdriktningen för kommunens utveckling. Budgeten innehåller resultat-, balans-, kassaflödes- och investeringsbudget för de kommande fyra åren. Budgeten redogör för viljeinriktningen för verksamheten de kommande åren. Ambitionerna tar sig uttryck i de kommungemensamma målen med dess tillhörande indikatorer.

Nämnder och bolag ska i enlighet med kommunens styrmodell formulera egna mål utifrån de kommungemensamma målen. Uppföljning sker i samband med kommunens delårsbokslut och årsbokslut.

1.2 Politiska prioriteringar

Inledning

Bästa Mark består av Centerpartiet och Socialdemokraterna. Vi styr Marks kommun under mandatperioden 2023-2026. Liberalerna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet samverkar valtekniskt för att skapa en majoritet i fullmäktige. Partierna har 27 mandat tillsammans.

Vår gemensamma värdegrund bygger på alla människors lika och okränkbara värde. Varje form av diskriminering ska motverkas. Vi kommer verka för jämställdhet i hela den kommunala organisationen

Under innevarande mandatperiod planerar vi ta stora steg framåt i vår samhällsutveckling. Det finns en stark framtidstro i Mark och i att fortsätta satsa på en nära kommun med människan i fokus. En nära kommun med människan i fokus är en bärande tanke i kommunens vision. En vision som handlar om människorna som bor här med deras tankar, drömmar och förmågor. Vi som bor och verkar här med engagemang, omtanke och utveckling skapar Mark. Vi tillsammans är Mark.

Bästa Barnkommun

Vi i den politiska ledningen har stort fokus på barnen. Mark ska vara en kommun som ger barn och unga jämlika förutsättningar beträffande barndom, fritid och skola. Alla ska ha jämlika förutsättningar för välfärd och hälsa och ges förutsättningar att vara delaktiga i utvecklingen av vårt samhälle. En kommun som främjar människors utveckling och ger alla oavsett uppväxtmiljö, kön och etnicitet möjligheter att nå sin fulla potential.

Att elever lyckas i skolan och varje elev får tillgång till kompetenser som gör att alla fullföljer sina studier och bibehåller en god hälsa, är viktigt för det politiska styret Bästa Mark. Yngre barn och elever ska ha nära till förskola och skola.

Bästa Marks långsiktiga mål är att Mark ska vara en bra kommun för barn att växa upp i. "Bästa barnkommun" är ett mål där satsningar inte bara ger goda effekter för våra barn och unga utan för alla Markbor. Det är ett arbete som inkluderar alla våra verksamheter. Genom att sätta barnen i fokus satsar vi också på framtiden!

Bästa företagskommun

Mark är känt för att sätta visioner till verklighet. Vi har en imponerande tradition av hantverk och innovation. Mark ska fortsätta vara nytänkande, nyskapande och drivna och få människor att växa. Kommunen ska genom sin organisation ge den rätta hjälpen till våra företag i rätt tid och bidra till ökad tillväxt. Tillväxt som kan innebära ökad inflyttning, som tillåter nya infrastruktursatsningar och ökat utbildningsutbud. I Marks kommun ska det vara enkelt att etablera och driva företag.

För ett ännu bättre näringslivsklimat ska kommunen i nära samarbete med näringslivet skapa en positiv utveckling i Mark. En aktiv näringspolitik är en förutsättning för att fler företag etablerar sig och utvecklas och skapar tillväxt i Mark. Vi kommer att ta initiativ till att turism och näringsliv lyfts fram och organiseras på ett sätt som driver utvecklingen i kommunen.

En ökad samverkan mellan offentliga aktörer, näringsliv och akademi som skapar nya innovativa lösningar, stärker konkurrenskraften och bidrar till en hållbar utveckling som skapar fler jobb. Med fler jobb får vi också råd med en välfärd vi kan vara stolta över. Fler jobb bidrar till en ökad välfärd.

En av de kommande decenniernas viktigaste frågor för företag och kommuner är att hitta skickliga yrkesarbetare med rätt kompetens. Bästa Mark vill verka för att främja företagets behov och dess långsiktiga

utveckling. En god infrastruktur och bra kollektivtrafik är viktigt i arbetsmarknadsregionen för att underlätta pendling till Mark.

Hela Mark ska leva

Alla orter är unika och bidrar till kommunens speciella karaktär och attraktionsskraft. Centralorten med Kinna, Skene och Örby ska fortsätta utvecklas som ett administrativt och kommersiellt centrum.

För att möta efterfrågan på bostäder i Mark ska fler bostäder byggas i hela kommunen. Fler villatomter ska tas fram och kommunen ska bli mycket mer aktiv när det gäller att planera för nya bostadsområden och verksamhetsområden. Markförvärv på strategiska platser ska genomföras. Jordbruksmark är en ändlig resurs och vår grundinställning är att den behöver värnas.

För att öka kommunens attraktivitet är det nödvändigt att närmiljön är ren och välkomnande med välskötta grönytor och planteringar som skapar trivsel och trygghet.

Kommunens ändamål

Vi ska tillsammans med invånarna i Mark skapa välfärd och samhällsutveckling med resurser som är gemensamt finansierade. Vi ska dessutom göra det med demokratiska principer.

Detta ändamål är inget lätt uppdrag men det är så det gemensamma har bestämt att vi vill organisera samhällets viktigaste uppgift och samtidigt sagt att vi ska bli den bästa organisationen med det bästa varumärket och de bästa välfärdsarbetarna.

Budget

Budget för 2025-2028 är en budgetperiod med stora osäkerheter och ännu större utmaningar. Vi är en del av en värld med krig i vår omedelbara närhet, en eskalerande klimatkris med torka, översvämning och varmere rekord. Kommunen erhåller inte statsbidrag i samma omfattning som tidigare. Vi kan inte förvänta oss överskott genom bidrag från staten och vi behöver därför prioritera noggrannare för att kunna utföra välfärdsuppdraget.

Dessa förutsättningar gör att kommunens utmaningar med kompetensförsörjning, bristande resultat för barnen i skolan och ensamhet för våra äldre i samhället blir flera utmaningar att fokusera på samtidigt.

Vi i Bästa Mark tror trots allt att vi har ett läge där vi ska satsa oss ur dessa prövningar. Vi tror att vi både behöver skapa och utveckla innovation i vår organisation. I Mark finns ett starkt civilsamhälle med engagemang och kunskap. Kommunen kan genom ekonomiska bidrag och andra resurser stötta civilsamhället så att vi tillsammans med Markborna löser välfärdsuppdraget.

Befolkningsutveckling

Målsättningen för denna budgetperiod är att vi ska följa vårt befolkningsutvecklingsmål om 1%/år och som innebär att vi ska vara 37 000 invånare 2030. För planperioden innebär det att vi ska bli 700 nya markbor och att vid 2027 års utgång ska vi vara minst 36 000 invånare.

Utdebitering 2024

Förutsättningarna för denna budgetperiod är att vi ska ha en oförändrad skattesats om 21,51%.

Uppdrag Kommunfullmäktiges mål

Mark ska bidra till uppfyllelse av målen i Agenda 2030.

En hållbar välfärd för alla

För att uppnå Agenda 2030 är det viktigt att vi gör rätt insatser med

rätt effekt, men det är lika viktigt att vi gör det tillsammans med Markborna. Det är avgörande för ett framgångsrikt hållbarhetsarbete i Marks kommun. Ett aktivt och medvetet arbete krävs för att vi ska nå målen till 2030.

Medborgarinflytande behöver utvecklas. Under mandatperioden vill vi förbättra medborgardialoger och möjlighet till inflytande i olika kommundelar. Särskilt fokus ska ske på utveckling av inflytande och dialog med ungdomar.

- Kommunstyrelsen ska koppla cykelstrategin till strategiska dokument som vår översiktsplan och andra övergripande dokument för att göra en förflyttning i hur resor till jobb och studier ska ske med cykel istället för med bil.
- Kommunstyrelsen ska stimulera innovationsarbetet i kommunorganisationen och samarbeta med högskolor och universitet
- Kommunen ska i samarbete med Boråsregionens kommunalförbund arbeta för att få till etablering av fossilfri tankstation. Kommunen ska tillsammans med näringslivet se till att det finns en tillräcklig laddinfrastruktur för elfordon inom kommunen.
- Barn- och utbildningsnämnden och socialnämnden ska samverka med försörjningsstöd och arbetsmarknadscenter för att ännu fler kan nå egen försörjning.
- Kommunstyrelsen ska öka stödet för social hållbarhet till organisationer för utsatta grupper i samhället. Extra medel går till våldsutsatta kvinnor och barn.
- Kommunstyrelsen använder nya medel för att stimulera ökad samverkan om kommunens hållbarhetsmål med civilsamhället och näringslivet
- Teknik- och servicenämnden ska säkra tillgång till våra skyddade naturområden. Naturvårdsarbetet tillförs nya medel. Alla Markbor som förvaltar skyddade naturområden gör ett viktigt jobb. Bästa Mark vill öka samarbetet med alla som bidrar till att skydda känslig natur.
- Socialnämnden ska tillse tillgängligheten till samhällets alla olika funktioner säkerställs för personer med funktionsnedsättningar.

En skola för alla

Varje unge ska lyckas! är vårt mantra för att uppnå en jämlik skola i Mark. För att Mark ska lyckas krävs att vi släpper lös kraften i våra fantastiska pedagoger och ger våra medarbetare fullt mandat att ge våra barn en chans att växa och nå sin fulla potential. Vi ska fortsätta med det strategiska kvalitetsarbetet inom skolan med mål att alla enheter ska ha samma kvalitet= jämlik skola. Rätt personal för att höja kvalitén.

- Barn- och utbildningsnämnden ska under 2025 jobba med sin organisation för att fler ska uppnå fullföljda studier i åk 9. Nämnden får stimulansmedel för att möta demografiutvecklingen.
- Investeringsnivåer i Ubbhult och Björketorp sänks och prioriterar förskolor. Skolan i Björketorp ska varsamt underhållas och nödvändiga reinverseringar ska göras för befintliga lokalytor för att bedriva samma verksamhetsuppdrag som idag. Skolan i Ubbhult ska byggas med utgångspunkt att upprätthålla dagens funktion av F-3 skola.

Hela Mark ska leva

Kommunstyrelsens ansvar för samhällsplanering ska resultera i nya beställningar av detaljplaner för verksamheter och bostäder utmed kommunens attraktiva stråknära lägen enligt översiktsplanen. För att få mer markberedd verksamhetsmark och bostadsmark ska kommunen ta fram en plan för strategiska markinköp.

- Kommunstyrelsen beställer ny detaljplan för ett större verksamhetsområde utmed riksväg 41 ska tas fram för att öka möjligheten för nya företag att etablera sig utmed stråket. En detaljplan för nya bostäder i Fritsla ska tas fram för att stimulera utvecklingen av kommunal och kommersiell service på orten. Övriga satsningar i Boråsregionen kan innebära behov för både arbetskrafts- och företagsetableringar i den nordöstra delen av Mark.
- Kommunstyrelsen färdigställer detaljplanen i Öxabäck för att möjliggöra bättre underlag för kommunal service i Mark Sydost även i framtiden.
- Kommunstyrelsen beställer ny detaljplan i Björketorp utmed Riksväg 41 ska tas fram för att stimulera utvecklingen av kommunal och kommersiell service på orten.
- Kommunstyrelsen ska genom den nya FÖP Mark Nordväst möjliggöra en ökad attraktivitet för Lygnernområdet. Ny detaljplan i Sätilla ska tas fram för att komplettera detaljplanearbeten som är under framtagande. Vi ska öka samarbetet med våra vattenråd runt Lygnern för att säkerställa kvalitet och tillgänglighet för Markborna att uppleva den bevaransvärda miljön runt Lygnern, vi ska tillgängliggöra den vackra naturen, vi ska utveckla området som är riksintresse för friluftslivet och vissa delar av riksintresse för kulturmiljövården. Kungsbacka använder Lygnern som vattentäkt och vi använder den som rekreationsområde. Det är viktigt att de intressen som finns kan harmoniera med varandra.
- Kommunstyrelsen ska förstärka uppdraget som verksamhetsstöd för nämnder och bolagsstyrelser genom att vi har tillfört pengar till DIGitalisering och IT-funktionen och ger nu ett utökat uppdrag att tillföra ytterligare pengar till ledarskapsutbildning för alla chefer, ytterligare 2 tjänster på HR för bättre chefsstöd till barn- och utbildning och socialförvaltningen. Mer pengar för att justera osakliga löneskillnader, och extra pengar för att kompetensutbilda alla medarbetare.

- Kommunstyrelsen ska göra beredskapsåtgärder för att säkerställa kommunens förmåga att leda och utföra välfärdsuppdraget i kris och krig vad gäller elförsörjning och vattenförsörjning, måltidsförsörjning och ledningsförmåga. Kommunstyrelsen ska tillsammans med civilsamhället utreda hur framtidens civilförsvarsorganisation bör se ut, vilka resurser, både kommunala och civilsamhällets, som ska finnas på plats. IOP, idéburet offentligt partnerskap, kan vara ett arbetsätt för att säkerställa tillgängliga resurser.
- Kommunstyrelsen ska förtydliga processen för kommunala investeringar så att nämnder och styrelser ansvar och ekonomiska åtaganden blir tydligt. Investeringar ska även inkludera konstnärlig gestaltning och nödvändiga infrastruktursatsningar i det geografiska närområdet.
- Kommunstyrelsen ska förbereda och ansöka om investeringsstöd hos Västra Götalandsregionen för uppförande av samhällsmast.
- Kommunstyrelsen ska samordna utvecklingen av kommunal service för utbildning och omsorg av yngre och äldre, för att klara välfärdsuppdraget ska samförläggning av verksamheter inom utbildning och omsorg samt bostäder utredas och studeras för att bygga en robust välfärdsorganisation i framtiden.
- Kommunstyrelsen tar fram förslag hur kommunen tillsammans med civilsamhället kan förvalta arkiv av kulturellt värde utanför myndighetsuppdraget för föreningsarkivets räkning
- Kommunstyrelsen ska färdigställa vandringsled med gångbro över Storån i Sätilla.
- Kommunstyrelsen ska avsätta investeringsmedel för hållbar markanvändning.
- Kommunstyrelsen får i uppdrag att bilda ett tillfälligt utskott för resurseffektiva och långsiktig lokalförsörjning med förstärkning av samtliga partier som finns representerade i fullmäktige.

Jobb och företagande

Bästa Mark vill bli bästa företagskommun och tillsammans med våra företag ska vi i större utsträckning se att företag som vänder sig till Marks kommun ska direkt bli lotsade till rätt instanser.

- Kommunstyrelsen tar fram egna brukarundersökningar för att utveckla vårt bemötande, service och myndighetsutövning mot företag och privatpersoner.
- Kommunstyrelsen fortsätter arbetet med förbättrad infrastruktur i kommunen. Arbetet med Länsväg 156 behöver samordnas med Trafikverket och Västra Götalandsregionen. Bästa Mark tar initiativ till samarbete med Härryda kommun för att hela sträckningen av Länsväg 156 mot Härryda ska förbättras.
- Kommunstyrelsen ska öka arbetet med strategiska markförvärv för bostäder och verksamhet ska vara aktivt i hela kommunen. Detaljplanelagda områden för industri-/ verksamhet behöver förberedas för etablering. Kommunstyrelsen ska samordna arbetet med att ta fram fler detaljplaner i hela kommunen.
- Kompetensförsörjningen måste tryggas. Bättre kommunikationer, attraktiva boendemiljöer och samarbete med Marks gymnasium om utbildningssamverkan med företagen.
- Kommunstyrelsen ska skapa förutsättningar för växande besöksnäring i Marks kommun. Kommunen ska ha ett aktivt deltagande i planering och genomförande i samarbete med privata aktörer, såväl företag, markägare som föreningar.

Föreningar främjar hälsa

Vi ska ha ett livskraftigt och hälsosamt föreningsliv och Bästa Mark vill öka andelen av våra ungdomar som deltar i vårt organiserade föreningsliv.

- Kultur- och fritidsnämnden ansvarar för att Kaskad ska finnas till för oss Markbor och leva upp till våra förväntningar på tillgänglighet och utbud. Vårt bad ska vara en viktig del av vårt folkhälsoarbete och vår bild av ett attraktivt Mark. För att säkerställa driften ska den tekniska driften säkerställas genom ekonomiskt tillskott. Pengar ska även tillföras för att utveckla en hälsofrämjande miljö i anslutning till badet, runt om fastigheten. I samarbete med kultur- och fritidsnämnden ska civilsamhället göra Kaskad till ett enastående bad som förstärker vårt strävansmål om bästa barnkommun och bästa företagskommun.
- Kultur- och fritidsnämnden ska utveckla föreningslivet i Mark. Ett fokus är att det finns hallar och planer för aktivitet och rörelse. Vi har utrett behovet av nya året-runt- fotbollsplaner i kommunen och Bästa Mark vill investera tillsammans med föreningslivet i en åretruntfotbollsplan i Mark Nordväst och en i centralorten under planperioden. Anläggningar tas fram tillsammans med föreningar och klubbar på en plats som anses lämplig utifrån miljöperspektiv, aktivt föreningsliv och tillgängliga kommunikationer.
- Kultur- och fritidsnämnden får ökade medel för att öka samverkan med civilsamhället och näringsliv kring kulturverksamhet.
- Kultur- och fritidsnämnden får medel för att kompensera för statens sänkta stöd till studieförbunden.

Ett rikt liv för alla äldre

Vi ska erbjuda ett rikt liv för alla våra äldre och vi ska göra det tillsammans med Markborna Vi blir fler äldre som behöver samhällets stöd i olika skeenden i livet. Vi som organisation ska stå där och välkomna våra äldre när de tillfällena uppstår och hjälpa till och bibehålla och ibland öka förmågan att klara sig själv i livet. Det är tillsammans vi kan bevara varje Markbos egen kraft att leva ett rikt liv så länge som möjligt.

- Omsorgsnämnden och socialnämnden ansvarar för att vårdutbildad personal främst ska sköta kvalificerade uppgifter och att de därmed använder kompetensen på rätt saker. Nya arbetssätt och digitala hjälpmedel ska utvecklas.
- Många äldre håller sig friska länge och de aktiviteter som civilsamhället utför är viktigt för att minska ofrivillig ensamhet. Omsorgsnämnden ska utreda möjligheter för att skapa träffpunkter med lunch för våra äldre för att öka möjligheten till social samvaro och samtidigt erbjuda lunch.

Markborna ska trivas

Vi har ökat arbetet med att jobba för ett tryggare Mark. Vi har ökat samarbetet med våra företagare och föreningar för att skapa trivsel och aktiviteter i våra orter.

- Kommunstyrelsen ska utveckla samarbetet med kommuninvånaren för att förbättra vår trygghet och säkerhetsfrämjande arbete i ständig dialog med civilsamhället.

Bostadsbyggande i hela Mark

- Marks Bostads AB styrelse ska sträva mot målet om nybyggnation av bostäder.
- Marks Bostad AB ska bygga 240 lägenheter under planperioden. Minst en tredjedel av bostäderna ska byggas utanför centralorten. Bostadsbolagets produktion ska inkludera omsorgsnämndens behov av bostäder för äldre och socialnämndens behov av bostäder för invånare med funktionsvariation.
- Kommunstyrelsen ska pröva möjligheten att externa bolag kan bygga och hyra ut bostäder för äldreomsorg.

Tillsammans skapar vi Bästa Mark

Ulf Dahlberg Lena Ferm Hansson
Socialdemokraterna Centerpartiet

Vid kommunfullmäktige beslutades efter ett förslag från M och SD:

Upprättat förslag till investeringsplan 2025-2028 för Marks kommun fastställs enligt kommunstyrelsens förslag, med undantag av projekt gällande skolor och förskolor med beslutad projektering.

Barn- och utbildningsnämnden uppdras att skyndsamt återkomma till fullmäktige med förslag till inriktningsbeslut för en långsiktig hantering av förändringar och justeringar i strukturer och utbud för skolor och förskolor. Fokus bör ligga på generella nyckeltal för hållbara förutsättningar med fokus på dimensionering, lokalisering, finansiering och kompetensförsörjning.

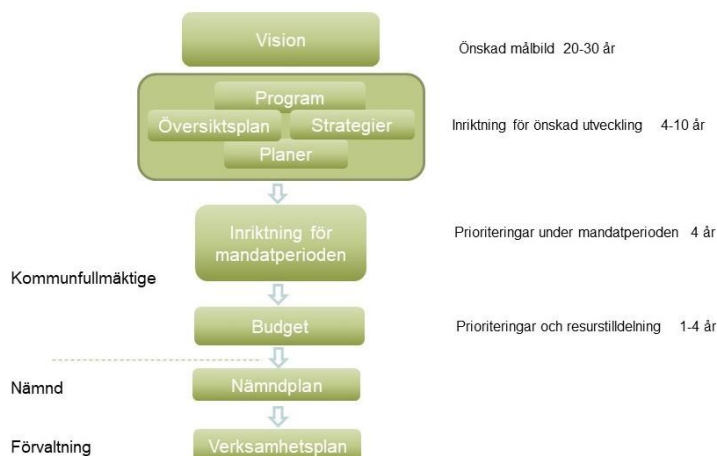
Kommunen avvaktar med projektering av större investeringsbeslut avseende förskolor och skolor till dess att inriktningsbeslut har fattats avseende långsiktig hantering av förändringar och justeringar i strukturer och utbud för skolor och förskolor. Pågående arbete i nämnder och styrelser med projektering av skolor och förskolor pausas under tiden.

2 Styrning i Marks kommun

Marks kommun har ett styrsystem som fastställer grundprinciperna i kommunens styrning och tydliggör roller och ansvar. Dokumentet *Styrsystem för Marks kommun* finns att läsa på www.mark.se.

Kommunfullmäktige har beslutat om vision och strategiska områden som pekar ut färdriktningen, vart vi strävar, och som berör alla som bor och verkar i kommunen. För de närmaste åren beslutar kommunfullmäktige om kommungemensamma mål som talar om vad vi ska fokusera på i ett kortare perspektiv. Förutsättningar för måluppfyllelse är hållbar personal- och kompetensförsörjning och god ekonomisk hushållning. Utgångspunkten i vårt arbete ska vara hållbar utveckling där Agenda 2030 ska genomsyra vår planering och vårt genomförande.

Med utgångspunkt från kommunfullmäktiges budget ansvarar varje nämnd och styrelse för att utarbeta och besluta om en nämnd-/affärsplan. Varje nämnd och styrelse ska sätta mål för den egna verksamheten utifrån budgeten, nulägesanalys av sin verksamhet samt program, strategier och planer. Nämnd och styrelse ska formulera mål utifrån hur de bäst bidrar till vision, kommungemensamma mål och vad som övrigt står i budgeten.

Varje nämnd och styrelse ska också precisera sitt grunduppdrag för att säkerställa att nämnden uppnår sitt grunduppdrag och för att förbättra uppföljningen.

Från snack till verkstad

Andra sätt att arbeta ligger framför oss. Marks kommun står mitt i stora utmaningar och vi vet att nya komplexa samhällsutmaningar väntar bakom hörnet. Våra traditionella strukturer, arbetssätt och ekonomistyrning fungerar inte för att lösa komplexa problemställningar utan Marks kommun behöver ta till

nya metoder, nya samarbetsformer, nya smarta och flexibla lösningar.

Marks kommun har strategier, planeringsdokument, vision och mål på plats som pekar ut inriktningen och den politiska viljan. Det kommunkoncernen behöver ha i fokus framöver är *görandet*.

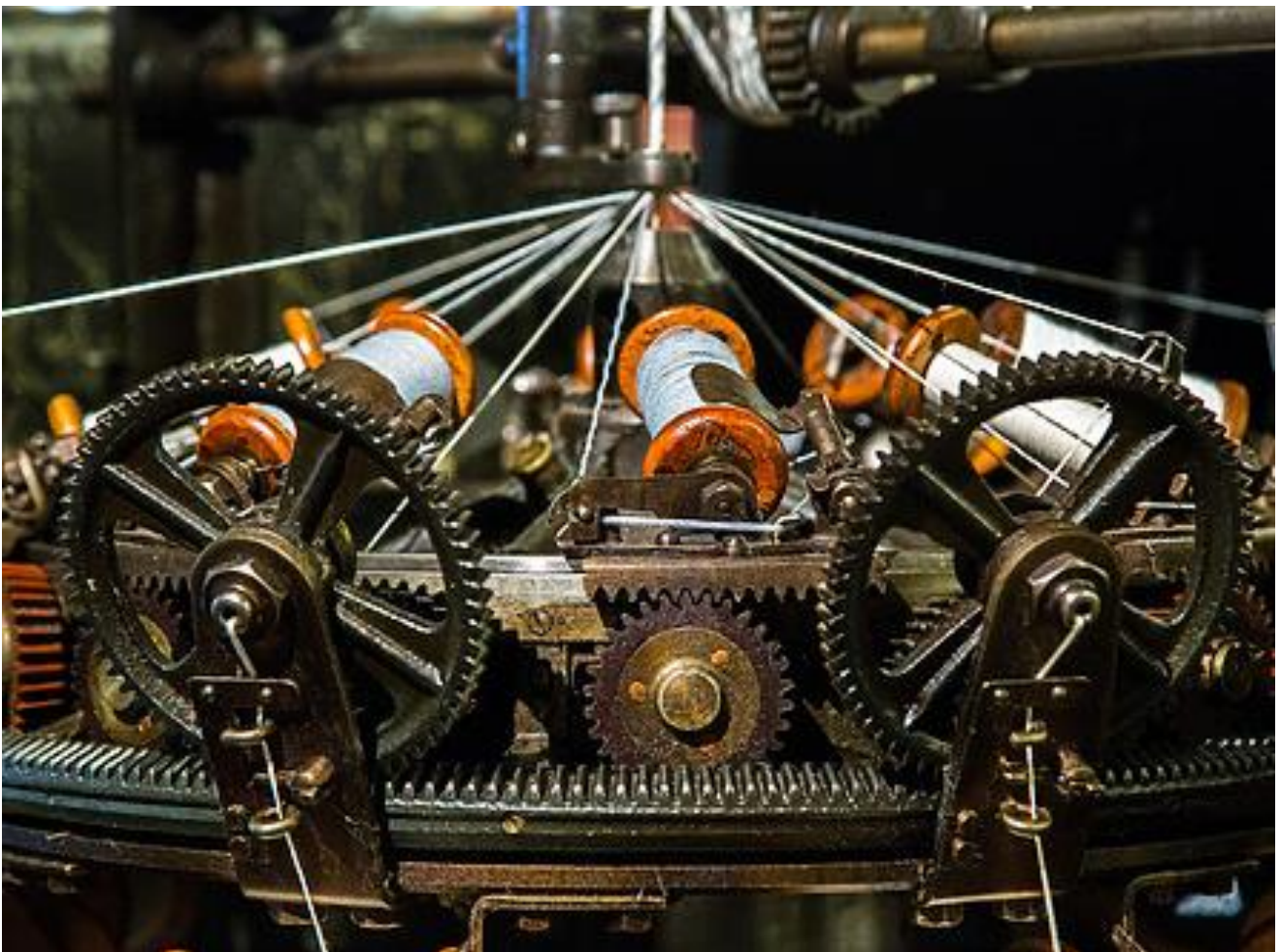
I den inriktning för SKR som kongressen beslutade i november står att för att kunna nå vision och målbild behöver organisationen verka för några övergripande kultur- och beteendeförändringar. Denna förflyttning av kultur- och beteendeförändring gäller i hög grad även för Marks kommun:

Från	Till
Medlemmarna i fokus	→ Medlemmarnas fokus
Snack	→ Verkstad
Så har vi alltid gjort	→ Så har vi aldrig gjort

Det är skillnad på att ha medlemmarna i fokus och att ha **medlemmarnas fokus**. Om vår roll ska vara berättigad kan vi inte sträva efter en lösning som passar alla. Vi måste kunna erbjuda anpassade lösningar. Det gör vi genom att se och inse skillnader mellan våra medlemmar och anpassa vårt arbetssätt så att vi inte bromsar eller försvårar utan verkligen stöttar och gör det möjligt.

Att träffas och diskutera både egna och gemensamma utmaningar och möjligheter är så klart mycket viktigt. Men att **gå från samtal till handling** är betydligt viktigare. Med gemensamma krafter har vi bättre möjligheter att hitta smartare lösningar. Men gemensamma strategier, planer och koncept är aldrig mer än ord i ett dokument. För att komma framåt krävs handling. Därför ska vi alltid ha *görandet* i fokus när vi möts. Och byta ut "när ses vi nästa gång?" mot "vad gör vi nu?"

Om offentlig sektor ska klara av dagens och morgondagens utmaningar kan vi inte fortsätta att göra som vi alltid har gjort. **Vi behöver tänka och göra radikalt annorlunda**. Därför måste innovation ses som en naturlig del av kärnverksamheten. Och tester, misstag och lärdomar vara det självklara arbetssättet.

3 Visionen om Mark

Den 15 juni 2022 fastställde kommunfullmäktige en vision som är skapad av – och för – oss som bor i Mark. Den handlar om en nära kommun med människan i fokus. Vi lever nära vår vackra natur, nära våra drömmar och passioner och nära varandra. Den är en drömbild av hur livet i Mark ser ut och ska fungera som en ledstjärna i allt vi gör under många år framöver. Visionen talar inte om i detalj hur vi tar oss framåt. Och det är inte ens säkert att vi når hela vägen fram. Däremot berättar den om vilken riktning vi ska ta och hur vi vill att vår framtid tillsammans ska formas och se ut.

En nära kommun med människan i fokus. Nära till natur, vår omvärld, varandra och framtiden.

Vi är jordnära

Vi lever nära, och tillsammans med, naturen. Därför värnar och värdesätter vi miljön högt. Vi tar tillvara naturens krafter i allt från ren energi till lokalodlade råvaror att lägga på markbons tallrik. Vi rör oss aktivt i naturen som en självklar del av livet och tar därmed hand om oss själva och våra vackra omgivningar. Genom att vårda vår planet, vår mark, och oss själva kan vi leva i harmoni – nu och i framtiden.

Vi är familjenära

Mark är en plats där det inte spelar någon roll vad du drömmer om, hur gammal du är, varifrån du kommer eller vad du har för förmågor. Här somnar alla barn fridfullt på kvällen, för de vet att de är omgivna av nära och kära och att de är trygga i sitt hem. De är mätta och trötta efter en meningsfull dag. Vi lär dem om alla människors lika värde och att vi är starkast tillsammans. När livet bjuder på utmaningar och motgångar så finns både familj och ett fungerande och närvarande samhälle bakom ryggen och tar emot med lugn och värme.

Vi är visionära

Det finns lika många drömmar som det finns människor. Därför ska du kunna skraddarsy ditt liv i Mark efter just dina drömmar och visioner. Vi har plats för din livsstil, ditt arbetsliv och din passion. Vi hör dig, ser dig och tror på dig.

Mark är känt för att sätta visioner till verklighet. Vi har en imponerande tradition av hantverk, föreningsliv och innovation. Med en inbiten vana att vara nytänkande, nyskapande och drivna fortsätter vi att ta oss an våra framtidsdrömmar. Vi slutar aldrig att lockas av mer kunskap, erfarenheter och möjligheter. Och att få människor att växa. Vi värdesätter utbildning högt, men människan och drömmen ännu högre. Varje människa ska kunna förverkliga sig själv – oavsett om du vill odla Sveriges finaste potatis eller siktar mot ett OS-guld.

Vi är nära

Att vi blivit tilldelade just denna vackra plats på jorden ger oss många fördelar. Närheten till havet, städer, högsolor och flygplats bara för att nämna några. Men också närheten till varandra. Varje liten by i vår kommun har sin identitet, men vi ser ändå på varandra som värdefulla enheter av en gemensam helhet. Vi finns här för varandra och tar oss an framtiden tillsammans.

Andra har dessutom nära till oss. Den som besöker oss imponeras inte bara av internationella företag med inspirerande handel, utan också av skogens lugn och stilla sjöar. Öppna landskap och böljande dalar. Och det är något vi värnar om.

Vi är Mark

Utan markborna hade Mark bara varit en bit mark. Visserligen en väldigt vacker bit mark med sina djupa skogar, glittrande sjöar och slingrande grusvägar. Men det är markborna som gör Mark till den fina plats det är. Människorna här, som med sina olika drömmar, tankar och förmågor, gör Mark vackert på riktigt. Tillsammans tar vi oss an framtiden och vågar tänka nytt. Det är vi som bor och verkar här som med engagemang, omtanke och utveckling gör Mark. Och vi gör det tillsammans. Vi är Mark.

4 Bästa barnkommun

Gemensamt fokus Fullföljda studier

Marks kommun ska bli Bästa barnkommun genom att kommunkoncernen gör en kraftsamling och tillsammans arbetar för att alla elever ska klara godkända betyg i årskurs nio. Trygghet, god hälsa och jämlik fritid är viktiga delar för att eleverna ska klara skolan med godkända betyg och det krävs insatser från samtliga nämnder och styrelser. Det förutsätter dessutom att vi tar tillvara på den kraft och vilja som finns i civilsamhället, hos individer, företag och föreningar.

Prioriterade målgrupper är:

- utsatta individer och grupper, det kan vara barn med funktionsnedsättning, barn i socioekonomiskt utsatta familjer och barn med psykisk ohälsa
- yngre barn

Inriktningen i vårt arbete är:

- sammanhållen kommun, vi ska agera som EN kommun
- långsiktigt främjande och förebyggande
- barnrättsperspektiv

Genom att arbeta för att alla elever klarar skolan med godkända betyg bidrar vi till att uppnå målen i Agenda 2030. De Agenda 2030-mål vi bidrar till är, förutom *Mål 4 En god utbildning för alla* också *Mål 1 Ingen fattigdom*, *Mål 3 God hälsa och välbefinnande*, *Mål 8 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt* och *Mål 10 Minskad ojämlikhet*.

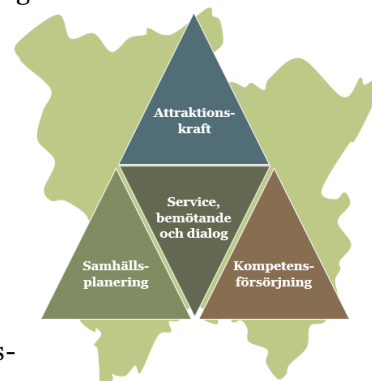
För att bedöma om våra insatser och aktiviteter får effekt har vi följande indikatorer:

Indikator	Målvärde
Andel elever behöriga till gymnasiets yrkesprogram	Öka
Andel elever i grundskolan som har en frånvaro över 20 procent	Minska
Handläggningstider vid familjeenheten	Minska
Andel som deltar i det kommunala fritidsutbudet (inklusive det subventionerade)	Öka
Andel elever i åk 5 som känner sig trygga i skolan	Öka

5 Bästa företagskommun

Marks kommun är en attraktiv företagarkommun som ligger mitt i en av Sveriges mest expansiva arbetsmarknadsregioner, vilket ger en unik position för tillväxt och möjligheter. I Marks kommun finns omkring 4 500 företag inom flera olika branscher. Mark präglas av en stark entreprenörsanda med en imponerande tradition av hantverk och innovation. Näringslivet är motorn i ekonomin och pådrivande för den innovation som ger tillväxt i hela kommunen. Tillsammans med lokalt näringsliv strävar Marks kommun mot att upplevas som den bästa företagskommunen genom att:

- säkerställa en hållbar och företagsvänlig samhällsplanering
- hela kommunorganisationen levererar en hög servicegrad och ett gott bemötande
- tillsammans bidra till en strategisk och effektiv kompetensförsörjning
- gemensamt ansvara för att stärka attraktionskraften för både företagare, invånare och besökare.

Kommunkoncernens fokuserade arbete med målet Bästa företagskommun har bidragit till bättre resultat i både Svenskt Näringslivs lokala företagsklimatsundersökning och i SKR:s Insiktsundersökning.

- I Svenskt Näringslivs undersökning klättrade Mark 38 placeringar jämfört med 2022, från plats 177 till plats 139, vilket är det bästa resultatet för Marks kommun på 20 år.
- I den senaste Insiktsundersökningen fick Mark kommunen ett högt betyg. Sedan Marks kommun började att använda Insiktsundersökningen år 2017, har kommunen fått ett allt bättre resultat och gått från en låg nöjdhet till en hög nöjdhetsgrad.

Uppföljningen av målet Bästa företagskommun 2023 baseras på fem indikatorer, som redovisas i nedanstående tabell.

Under 2024 revideras kommunens näringslivsprogram. Förslaget på nytt program speglar målet Bästa företagskommun och innehåller fler indikatorer för att täcka upp målets breda omfång. Uppföljningen av Bästa företagskommun kommer därmed att bli mer träffsäker och rättvisande.

Genom att arbeta för Bästa företagskommun och ett gott näringslivsklimat bidrar vi till att uppnå målen i

Agenda 2030. De Agenda 2030-mål vi bidrar till är *Mål 4 En god utbildning för alla*, *Mål 8 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt*, *Mål 9 Hållbar industri, infrastruktur och innovationer* och *Mål 11 Hållbara städer och samhällen*.

För att bedöma om våra insatser och aktiviteter får effekt har vi följande indikatorer (finns i Strategi för tillväxt/"näringslivsprogrammet"):

Indikator	Målvärde
Antal invånare	öka
Placering av Sveriges 290 kommuner i Svenskt Näringslivs årliga ranking över det lokala företagsklimatet	förbättras
Antal nya bostäder i kommunen	>=96
Fullföljda studier, godkända betyg i årskurs nio	öka
Resultat i löpande insikt, bedömning av myndighetsutövningen	öka

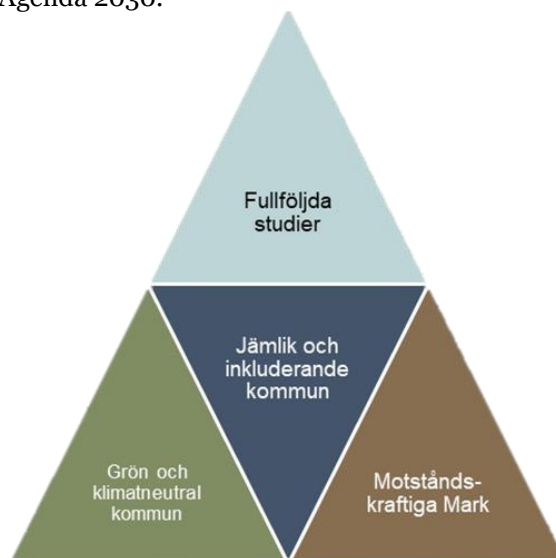
Målet *Bästa företagskommun* har 2025 centralt avsatta medel på 2,5 miljoner kronor och dessa medel kommer att leda till en utveckling inom insatsområdena attraktionskraft, service, bemötande och dialog, samhällsplanering och kompetensförsörjning och därigenom bidra till att Mark blir den Bästa företagskommunen. Målet är långsiktigt och därigenom behöver insatserna vara långsiktiga. Genom att ha en långsiktig budget visar kommunen sitt engagemang för att främja företagsamhet och hållbar tillväxt.

6 Hållbara Mark

Kommunfullmäktige beslutade hållbarhetsprogrammet Hållbara Mark i september 2023.

Hållbarhetsprogrammet pekar ut de områden som Marks kommun ska arbeta med de kommande åren för att bidra till målen i Agenda 2030.

Vår kommun måste bidra till att minska den negativa klimatpåverkan som vårt sätt att använda naturens resurser medför. Att människor får växa upp i ett gott samhälle beskrivs bland annat i FN:s konvention om barns rättigheter.

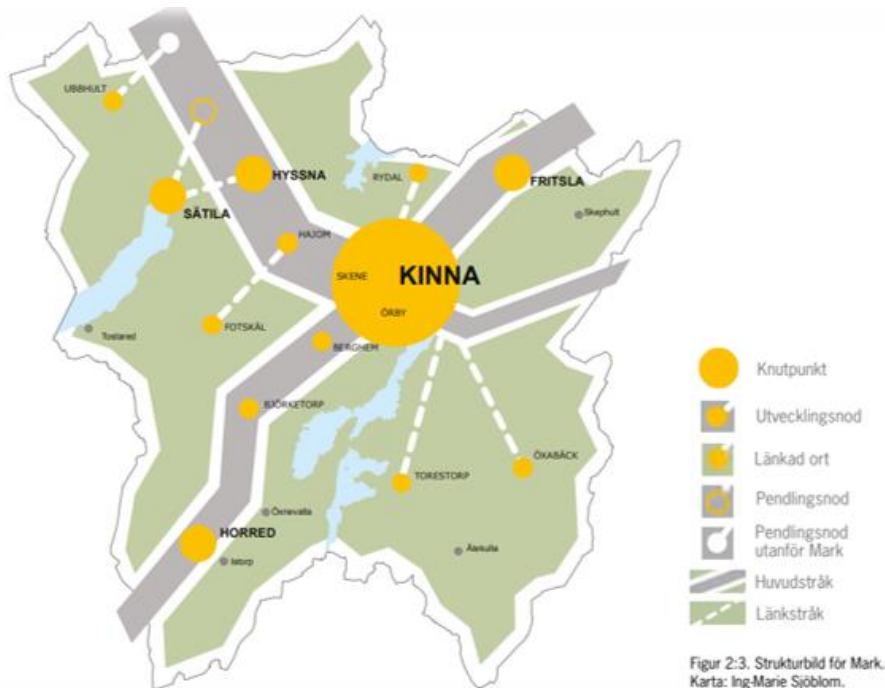
Marks kommun är med i kraftsamlingen *Klimat 2030 - Västra Götaland ställer om* som drivs av Västra Götalandsregionen och Länsstyrelsen Västra Götaland. Marks kommun har under 2023 arbetat utifrån kraftsamlingens klimatlöften och ska fortsätta det arbetet åren framöver.

Mot en cirkulär och hållbar framtid, Boråsregionens gemensamma avfallsplan 2021–2030, är framtaget i kommunalförbundet Sjuhärad och är ett dokument som Marks kommun antagit. Syftet med en regional avfallsplan är att tillsammans över kommungränserna förebygga att avfall uppstår samt minska negativ miljö- och klimatpåverkan.

Kommunkoncernen och näringslivet behöver hjälpas åt för att bidra till den gröna omställningen.

7 Hållbar samhällsplanering

Marks kommun strävar efter en hållbar samhällsplanering som utvecklar hela kommunen. Kontinuerlig samverkan med externa aktörer som påverkar den lokala samhällsplaneringen krävs för en hållbar samhällsutveckling.

Översiktsplanen är ett viktigt strategiskt verktyg för Marks utveckling. Den ska visa hur kommunen vill utvecklas och skapa tydliga spelregler för dem som bor, bygger, besöker och verkar i Mark på olika sätt. Den anger vilka prioriteringar som behöver göras och vilken inriktning den fysiska planeringen bör ha för att nå en hållbar samhällsutveckling. Marks kommuns översiktsplan antogs 2017 och avser att skapa en stark struktur genom att integrera Mark i regionen, prioritera kollektivtrafik, kraftsamla i stråken, skapa en mångfald av miljöer som ger en hållbar utveckling.

” Integrera Mark i regionen, prioritera kollektivtrafik, kraftsamla i stråken, skapa en mångfald av miljöer

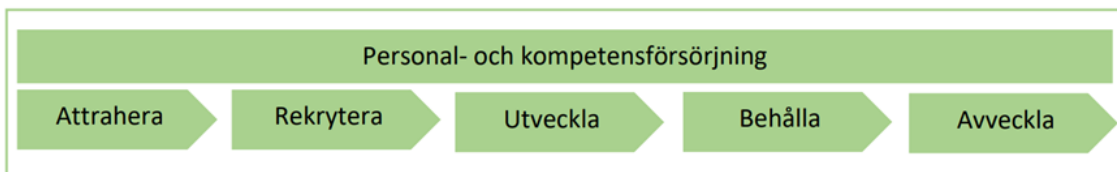
Under 2023 påbörjades arbetet med att revidera riktlinjer för bostadsförsörjning som är ett verktyg för att skapa förutsättningar för alla i kommunen att leva i goda bostäder. Planeringen ska bidra till att ändamålsenliga åtgärder förbereds och genomförs. Riktlinjerna ska också ge stöttning i arbetet med detaljplaner, kommunala investeringar i form av vägar, vatten- och avloppsledningar, annan kommunal infrastruktur och service samt befolkningsprognoser.

Under våren 2024 lyfts dokumentet planeringsstrategi för politiskt beslut. Planeringsstrategi är ett verktyg för att skapa en kontinuerlig och mer framåtsyftande översiktsplanering. I planeringsstrategin ska kommunen ta ställning till ändrade förutsättningar som är av betydelse för översiktsplanens aktualitet. Den sammanfattande bedömningen är att den kommunomfattande översiktsplanen från 2017 fortsatt är aktuell men med reservation för att finns ett visst behov av revideringar och kompletteringar. Under denna mandatperiod bör fokus, utöver revideringar och kompletteringar, fortsatt ligga på **genomförande** av föreslagna åtgärder.

Näringslivsprogram för Bästa företagskommun 2030 har i mars 2024 skickats på remiss till nämnder, styrelser, råd m.fl. Planen är att programmet kommer att beslutas av kommunfullmäktige under 2024. Programmet innehåller inriktningar för samhällsplaneringen för att ge goda förutsättningar näringslivet.

8 Hållbar personal- och kompetensförsörjning

Kommunens personal- och arbetsgivarpolitik syftar till att säkerställa personal- och kompetensförsörjningen. Kommunkoncernen arbetar utifrån ARUBA-modellen för att på bästa sätt attrahera, rekrytera, utveckla, behålla och avveckla medarbetare.

Särskilt fokus ligger på att utveckla och behålla medarbetare. Vi kan dock konstatera att vi inte kommer klara kompetensutmaningen genom att attrahera, utveckla och behålla medarbetare, vi kommer även behöva ställa om vårt sätt att arbeta.

Att möta kompetensbristen är troligen den största utmaningen som svensk arbetsmarknad står inför. Beräkningar från Sveriges Kommuner och Regioner, SKR visar att välfärdssektorn behöver anställa 410 000 medarbetare på grund av demografins utveckling och pensionsavgångar fram till 2031 – om ingenting förändras. Marks kommun har idag cirka 3 600 anställda som allt annat lika behöver öka till 4 500 år 2031. Det kommer råda brist på personal att rekrytera så vi behöver planera för en framtid där vi ska klara vårt uppdrag med färre medarbetare. Det strategiska arbetet behöver ta sin utgångspunkt i att vi behöver leverera 125 procent av välfärden med 75 procent av bemanningen. Det innebär att vi kommer behöva ställa om hur vi arbetar, hur vi nyttjar tekniken och digitaliseringens möjligheter samt att kompetensen används där den gör mest nytta för dem vi är till för. Vi kommer behöva ha fokus på kommunens kärnuppdrag och säkerställa att kommunmedlemmarna får den service som ingen annan kan ge.

Flera nämnder beskriver att många kompetenser är svårrekryterade och att kompetensförsörjningen framåt kommer bli en stor utmaning. Äldreomsorgen är den verksamhet som utmanas särskilt men samtliga verksamheter står inför utmaningar.

För att klara kompetensförsörjningen framöver är det viktigt att vara en attraktiv arbetsgivare för såväl befintliga som potentiella medarbetare. Marks kommun ska uppfattas som en bra arbetsgivare som levererar bra verksamhet där vi har fokus på vårt uppdrag. Vi bedriver och utvecklar verksamheten utifrån de behov som finns hos dem vi är till för. Marks kommun behöver vara en arbetsplats som har en sund arbetsmiljö med rimlig arbetsbelastning och förutsättningar att leverera på våra uppdrag.

För att lyckas ställa om vårt sätt arbeta behöver vi

- Utveckla ledarskapet och medarbetarskapet
- Arbeta med att ge våra anställda rimliga förutsättningar att utföra sina uppdrag
- Jobba med löpande kompetensutveckling av våra chefer och medarbetare

Utveckling av ledar- och medarbetarskap

Marks kommuns ledar- och medarbetarutveckling ska bidra till att öka vår förmåga att utgå från brukarens och kommunmedlemmarnas behov. Ledarskapet i en organisation har stor betydelse och ett kommungemensamt ledarskapsprogram är ett kraftfullt verktyg för att utveckla ledarskapet i Marks kommun och genomförandet av ett sådant lyftes fram som ett förbättringsområde i kommunkompassen.

Ledarutvecklingen ska främja en ledarstil som ökar förutsättningar för delaktighet, handlingsutrymme och ansvarstagande hos våra medarbetare vilket alla är viktiga delar av intentionerna för en tillitsbaserad ledning och styrning. De medarbetare som möter våra brukare är de som har allra bäst förutsättningar att arbeta med ständiga förbättringar av våra arbetssätt och processer. En förutsättning för att de ska vilja och våga göra detta är att vi har ett ledarskap som främjar ett klimat där medarbetarna känner sig trygga i att agera för att lösa problem snarare än att fokusera på att undvika att göra fel.

Det utvecklande ledarskapet och medarbetarskapet är viktiga faktorer för att förverkliga kommunens värdegrund och bygga goda relationer. Kommunens värdegrund utgår från att vi gemensamt skapar en tillsammanskultur där goda relationer utgör en bas som ligger till grund för vår förmåga till samarbete. Samarbete bidrar till att skapa engagemang och handlingskraft som i sin tur skapar förutsättningar för framgångsrika arbetssätt med ett lösningsfokus. Vårt samarbete ska präglas av en omtänksamhet där vi skapar tillit genom lyhört bemötande, respekt och tydlighet.

För att främja och möjliggöra ett gott ledar- och medarbetarskap krävs rimliga förutsättningar. En viktig förutsättning är kunskap och kontinuerlig kompetensutveckling. Det behöver finnas ett brett utbud av utbildningar i vår utbildningskatalog för att stärka formella kunskaper som förväntas av våra chefer och medarbetare. Vi behöver även arbeta för att våra anställda har rimliga förutsättningar att kunna möta upp mot de förväntningar som finns på dem.

Organisatorisk och social arbetsmiljö och chefers förutsättningar

Organisatorisk och social arbetsmiljö (OSA) handlar om att främja en god arbetsmiljö och förebygga ohälsa, så att vi trivs, mår bra och kan prestera väl på jobbet. Det är viktigt att det finns en balans mellan de krav som ställs och de resurser som finns till förfogande. När vi trivs och mår bra främjar detta våra prestationer. Det tjänar både medarbetarna och verksamheten på. Enligt statistik från Arbetsmiljöverket ligger brister i den organisatoriska och sociala arbetsmiljön bakom en stor del av den arbetsrelaterade ohälsan i Sverige. Våra chefer behöver ha förutsättningar att jobba med den organisatoriska och sociala arbetsmiljön i form av kunskap, stöd, tid och befogenheter. En viktig faktor för att nå framgång är att sätta fokus på chefernas organisatoriska förutsättningar. Hur chefers arbetsmiljö är, hur deras förutsättningar ser ut för att utföra uppdraget och hur de mår påverkar medarbetarna och därmed hela verksamheten. En del i att förbättra de organisatoriska förutsättningarna för våra anställda är att ständigt ha fokus på att förenkla vardagen och effektivisera administrationen. Att förenkla administrationen för chefer var ett förbättringsområde som lyftes fram i kommunkompassen och det har en stor påverkan på deras möjligheter att utöva ett gott ledarskap. Ett konkret sätt att ta sig an arbetet med chefers förutsättningar är att använda Chefoskopet som är ett verktyg som bygger på forskningsprojektet Chefios. Chefoskopet har tagits fram tillsammans av SKR och fackliga organisationer och det syftar till att synliggöra vilka förutsättningar som chefer har idag och vad som kan förbättras. Det ger ett underlag för att identifiera åtgärders som kan vidtas för att skapa goda förutsättningar. Sveriges kommuner och regioner, SKR och flera fackförbund förespråkar verktyget och arbetar tillsammans med att sprida kunskap om verktyget.

Systematiska arbetsmiljöarbetet

I Marks kommun har vi tecknat ett samverkansavtal där skyddskommittéfrågor ingår. Vi har behov att utveckla och säkra samverkansgruppernas funktion som skyddskommittéer.

Uppgiften för en skyddskommitté är att på ett övergripande sätt planera arbetsmiljöarbetet och se till att det finns en systematik i arbetet med att förebygga risker och ohälsa. Vår strävan är att skyddskommittén ska utgöra ett nav och ett forum för samarbete kring verksamheternas arbetsmiljö.

Traditionellt arbetsmiljöarbete har ofta fokus på att förebygga risker. Vi behöver utveckla vår förmåga att främja sådant som är viktigt för att en arbetsplats ska fungera bra i längden. Det finns forskning som identifierat åtta faktorer, så kallade friskfaktorer, som främjar att medarbetare mår bra på en arbetsplats. Används dessa aktivt, systematiskt och långsiktigt ökar chansen till en god arbetsmiljö och låg sjukfrånvaro. Mycket hänger på ledarskapet. Men framför allt krävs en organisation där chefer har förutsättningar att leda på ett sätt som får medarbetarna att må bra.

Använda kompetensen rätt och ställa om vårt sätt att arbeta

Vi kommer fortsätta utveckla arbetet med kompetensförsörjningsplaner. I detta arbete kan det även ligga att ta fram en modell för att inventera befintlig kompetens inom organisationen.

Omsorgsnämnden och socialnämnden har antagit en omställningsstrategi –hur färre ska räcka till fler –för att möta kompetensutmaningen. Den utgår från Sveriges Kommuner och Regioners (SKR) nio strategier med tillägg; effektiv bemanning, ändrade arbetssätt och fokus på kärnuppdraget. Syftet med omställningsstrategin är att möta kompetensbristen. Detta är ett arbete som behöver följas och ständigt utvecklas och förbättras utifrån de erfarenheter vi får.

Under 2024 är det planerat att införa en kommungemensam bemanningsenhet. Den är tänkt att serva verksamheter som återfinns inom socialförvaltningen, barn- och utbildningsförvaltningen, teknik- och serviceförvaltningen samt kultur- och fritidsförvaltningen. Denna ska bland annat bidra till samordningsvinster, följsamhet mot arbetstidslagen för timanställda, erbjuda högre sysselsättning för vikarier och en mer effektiv användning av våra timvikarier. Viktigt att löpande följa och värdera detta arbete och vid behov anpassa för att få bästa möjliga effekt. Det finns även ett beslut att fortsätta utreda förutsättningarna för en gemensam rekryteringsenhet.

Kompetensutveckling

Det ställs allt högre krav gällande formell kunskap på våra anställda. Vi kommer behöva lära nytt, lära om och lära av. Detta kräver både tid och ekonomiska resurser. Flera nämnder trycker på att det är svårt att frigöra resurser till kompetensutveckling av befintlig personal.

Vi behöver fortsätta utveckla våra befintliga verktyg så som kommunens utbildningskatalog och "Markportalen". Utbildningar i kommunens utbildningskatalog vänder sig till medarbetare och chefer. De allra flesta av dessa utbildningar arrangeras och genomförs av egna anställda medarbetare. I den kommungemensamma digitala guiden "Markportalen" samlas mycket av organisationens digitala lärande och kompetensutveckling. Här tillgängliggörs korta kärnfulla utbildningar till stöd för chefer och medarbetare. I Markportalen kan förvaltningarna skraddarsy utbildningar och skapa eget innehåll utifrån sina behov. Ledarakademin, kommunen egna chefsförberedande utbildning, bör genomföras under 2025.

Vi behöver även utveckla nya former av kompetensutveckling. Möjligheter är större än någonsin att lära och utvecklas genom det informationsflöde som finns tillgängligt. Digitala föreläsningar och poddar går att ta del av i efterhand, kostar mindre och ger en ökad flexibilitet för våra medarbetare.

Lön

För att säkra en kompetensförsörjning som är hållbar över tid så ska Marks kommun sträva efter en lönebild som har en balans mellan god ekonomisk hushållning och en god löneutveckling.

Jämställda löner är den enskilt viktigaste jämställdhetsfrågan för Marks kommun som arbetsgivare. Det är även en viktig del i att vara en attraktiv arbetsgivare. Återkommande lönekartläggningar är ett viktigt verktyg tillsammans med att det finns avsatta medel för nödvändiga åtgärder för att få bort osakliga löneskillnader beroende på kön. Det kan även finnas andra särskilda satsningar som behöver hanteras genom att hålla del av löneöversynsutrymmet centralt.

Mål för hållbar personal- och kompetensförsörjning

Den externa personalrörligheten avseende andelen som avslutar sin anställning i kommunen ska minska.

9 God ekonomisk hushållning

Enligt kommunallagen ska kommuner ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet och i sådan verksamhet som bedrivs genom andra juridiska personer. God ekonomisk hushållning innebär att det ekonomiska resultatet ska vara positivt och på en nivå som innebär att förmögenheten inte urholkas av inflation eller av för låg självfinansieringsgrad av investeringar. Enligt kommunallagen ska budgeten upprättas så att intäkterna överstiger kostnaderna, det så kallade balanskravet. Blir resultatet negativt vid årets slut måste det balanseras med motsvarande överskott under de närmast följande tre åren.

Kommunens verksamhet har inte som syfte att generera vinst, men överskott är absolut nödvändigt för att långsiktigt kunna driva bra verksamhet. Att visa överskott på grund av tillfälliga realisationsvinster eller dylikt är dock inte ett långsiktigt hållbart sätt att bygga en budget. God ekonomisk hushållning är *inte* att förbruka sin förmögenhet för att täcka löpande behov och *inte* att finansiera driftskostnader med lån.

Det omtalade så kallade balanskravet innebär "att klara nollan" och det ska ses som en miniminivå för vad kommunen ska prestera. Noll är dock för lite av flera anledningar. Det gäller att ha beredskap för det oväntade, eftersom det alltid tendera att inträffa. Ett nollresultat innebär dessutom att det saknas utrymme för att exempelvis bygga en ny skola när en gammal är utsliten, eftersom det är betydligt mycket dyrare nu än för 50 år sedan med nya investeringar som att bygga en skola eller en ny friidrottshall.

Men *god ekonomisk hushållning* är inte bara det ekonomiska resultatet. Genom att sätta mål och riktlinjer för de olika verksamheterna och sedan följa upp dem, synliggörs vad som faktiskt görs och vad kommunens invånare får för pengarna.

Riktlinjer för god ekonomisk hushållning för Marks kommun

Marks kommuns verksamhet ska bedrivas på ett ändamålsenligt och effektivt sätt. Verksamheten ska vara långsiktigt hållbar ur ett ekologiskt, ekonomiskt och socialt perspektiv. Det innebär att dagens behov ska tillgodoses utan att begränsa kommande generationers möjligheter till utveckling.

Verksamhetsmål

Verksamhetsmål utifrån god ekonomisk hushållning är:

- Bästa barnkommun
- Bästa företagskommun
- Hållbar personal- och kompetensförsörjning

Finansiella mål

Finansiella mål behövs för att markera att ekonomin är en begränsning för att bedriva verksamhet – "spelplanen" utifrån kommunens egna förutsättningar. Verksamhetsmål behövs för att ange hur mycket av de olika verksamheterna som ryms på spelplanen, det vill säga kopplingen till ekonomin, samt för att klargöra uppdraget gentemot medborgarna.

- *Resultat 65 miljoner kronor som genomsnitt*
Årets resultat för kommunen ska som genomsnitt vara minst 65 miljoner kronor per år för perioden 2023-2035
- *Soliditet ska inte understiga 61 procent som genomsnitt*
Soliditetsnivån för kommunen ska som genomsnitt inte understiga 61 procent (exklusive pensionsåtagande och internbankens upplåning åt bolagen) per år för perioden 2023-2035.

Syftet med dessa två finansiella mål är att vidmakthålla en långsiktigt välskött ekonomi utifrån god ekonomisk hushållning. Med ett genomsnittligt resultat på 65 mnkr samt en soliditetsnivå som ej understiger 61 procent möjliggörs en genomsnittlig investeringsnivå under tidsperioden 2023-2035 på 190 mnkr per år (*exklusive investeringar för taxefinansierad verksamhet och investeringar i bolagen*).

Verksamhetsmålen gäller för koncernen och finansiella målen gäller för kommunen.

10 Omvärld

10.1 Omvärldsförändringar

Enligt Sveriges Kommuner och Regioner, SKR, finns det ett antal övergripande områden – *globalisering, demografi, klimat, teknik och värderingar* – där förändringar av dem starkt påverkar såväl Sverige som övriga världen. De är ofta svåra att påverka lokalt och regionalt och konsekvenserna av dem kan se olika ut i olika delar av Sverige. Men oavsett om förändringarna utgör möjligheter, hot eller både och, så måste man lokalt ha en strategi för att möta dem. De som bäst förstår och förmår att hantera dessa fundamentala förändringskrafter kan också bäst dra fördelar av dem.

SKR:s analys lyfter fram tio trender som kan komma att få stor betydelse för det kommunala uppdraget. Det handlar om:

- Demokratin utmanas
- Samhällskontrakt under omförhandling
- ”Tyckekonomin” breder ut sig
- Fler vägar till kunskap
- Demografiska utvecklingen utmanar
- AI förändrar arbetslivet
- Autonoma system med eller utan människa
- Invånare med alltmer ojämlika livsvillkor
- Omfattande resurser krävs för att hantera klimatförändringen
- Ökad efterfrågan på kritiska resurser.

10.2 Befolkningsutveckling

När Marks kommun bildades hade kommunen strax över 29 000 invånare. På 50 år har befolkningen ökat med drygt 6 000 personer, vilket motsvarar en ökning på 21 procent.

Mark har en lägre befolkningsutveckling de senaste fem åren än riket, Västra Götaland och Sjuhäradskommunerna.

Marks kommuns befolkningsprognos är att antal invånare ökar med omkring 400 personer från år 2023 till 2028. I åldern 80 år och äldre är ökningen cirka 560 personer medan det beräknas bli en minskning av antalet invånare som är 18 år och yngre med cirka 190 personer.

	Utfall	Prognos	Prognos	Prognos	Prognos	Prognos	Förändring
Ålder	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2023-2028
0	295	344	337	331	325	320	25
1-5	1 928	1 858	1 839	1 844	1 801	1 781	-147
6-12	2 900	2 941	2 965	2 950	2 971	2 960	60
13-15	1 394	1 321	1 292	1 244	1 273	1 292	-102
16-18	1 330	1 392	1 399	1 407	1 334	1 305	-25
19-64	19 125	19 105	19 140	19 192	19 249	19 226	101
65-74	4 137	4 103	4 056	4 038	4 034	4 031	-107
75-79	1 854	1 896	1 895	1 837	1 832	1 851	-3
80-84	1 173	1 250	1 367	1 526	1 566	1 601	428
85-89	704	707	714	718	765	823	119
90-w	424	435	429	418	420	440	16
Summa	35 264	35 352	35 434	35 504	35 570	35 629	365

Invånare i Marks kommun per 31 december, utfall 2023 och prognos 2024-2028.

10.3 Ekonomiska trender

År 2024 är andra året i rad då kommuner och regioner påverkas av reallt urholkade skatteintäkter. Kommunernas resultat 2023 var ändå starkare än förväntat, bland annat på grund av stor återhållsamhet och hög ökning av skatteunderlaget, då sysselsättningen hölls uppe av att arbetsgivarna i det längsta behöll sin arbetskraft. I år kommer skatteunderlaget att öka betydligt långsammare än normalt samtidigt som sektorn fortsätter påverkas av höga kostnadsökningar främst från pensionskostnaderna. Även om resultaten i sektorn kommer att stärkas från och med 2025 ökar låneskulden på grund av stora investeringsbehov. En klart lägre befolkningstillväxt, där antalet barn och unga minskar rejält, kommer också att sätta sin prägel på sektorn kommande år.

I reala termer minskar skatteunderlaget både 2023 och 2024 av en kombination av hög inflation och svag nominell skatteunderlagstillväxt 2024. Prisökningarna beror främst på ökade kostnader för avtalspensioner. Det dröjer till 2025 innan skattunderlaget reallt sett överträffar 2022 års nivå. Även om skatteunderlaget i reala termer stärks ytterligare 2026 och 2027 beräknas köpkraften 2027 vara klart under den nivå som hade getts av en historisk trend.

Efter många år med kraftig befolkningsökning där arbetet i flera kommuner varit inriktat på tillväxt, kan inställningen fortfarande på många håll vara att kommunen inte växt 2023 till följd av lågkonjunkturen och stoppet i bostadsbyggandet. Det kan ta tid att inse att detta är inte tillfälligt. När Statistiska centralbyrån i slutet av april presenterade sin nya befolkningsframskrivning visar den att 2023 är början på det nya normala.

Källa: SKR:s ekonomirapport maj 2024

11 Budgetens förutsättningar

11.1 Ekonomiskt nuläge

Resultatet för 2023 blev 29,9 miljoner kronor vilket är något bättre än budget. Resultatet avviker dock från tidigare års högre resultatnivåer som legat väl över budgeterad nivå.

	Utfall 2020	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023
Resultat, miljoner kronor	54,5	106,8	118,4	29,9
Årets resultat/skatter+utjämning+finansnetto, %	2,5	4,6	4,9	1,2
Årets resultat/eget kapital, %	3,1	5,7	6,0	1,5

Genomsnittligt resultat för åren 2020-2023 är 77,4 miljoner kronor vilket innebär ett snitt på 3,3 procent av skatt, utjämning och finansnetto, vilket når resultatmålet på 1,5 procent för fyraårsperioden men ligger under för det enskilda året 2023.

Under 2024 har vi precis som många andra kommuner mött utmaningar när det gäller att hålla våra verksamheter i balans med budgeten. Orsaken till dessa utmaningar är att skatteunderlaget inte har ökat i samma takt som den höga inflationen under de senaste åren. Enligt SKR:s senaste prognoser förväntas dock en viss lättnad från och med 2025, när skatteunderlaget och inflationen förväntas normaliseras.

Marks kommun har en välkött ekonomi och står väl rustad även under tuffare ekonomiska förhållanden. Ett enskilt år med lågt resultat är hanterbart men som genomsnitt behövs den högre resultatnivån för att kommunen långsiktigt ska kunna utvecklas och växa utan att försämra den grundläggande ekonomin.

11.2 Utmaningar

I årsredovisning 2023 identifierades utmaningar för kommunkoncernen. Nedan finns en sammanfattning av dem.

Kompetensutmaningen är en gemensam utmaning för näringslivet och kommunorganisationen. Konkurrensen om kompetensen ökar samtidigt som nya arbetssätt snabbare blir en del av företagets vardag, och kommer även bli verklighet för kommunorganisationen. En fungerande kompetensförsörjning möjliggör tillväxt, innovation och konkurrenskraft i företagen. Det i sin tur lockar investeringar och företagsetableringar till kommunen, vilket bidrar till en positiv ekonomisk utveckling och stärker företagsklimatet. För att stärka kompetensförsörjningen krävs ett strategiskt och långsiktigt samarbete mellan kommun och näringsliv och de utbildningar som erbjuds ska motsvara kompetensbehovet.

Det är en för låg andel elever som har behörighet till gymnasiet än vad som kan anses som godkänd nivå. Grundskolans utmaningar kommer fortsatt vara betydande för ett antal elevkullar framöver. Satsningar behöver fortsatt göras i både tidiga och äldre åldrar. Att elever fullföljer sina studier är avgörande för en hållbar utveckling och frågan berör samtliga verksamheter i kommunorganisationen, allt från samhällsplanering och demokratiarbete till skolan, socialtjänsten och fritidsverksamheten. Forskning har visat att fullföljda studier är den viktigaste skyddsfaktorn för hälsa livet ut. Att elever fullföljer sina studier är bra för individen, kommunorganisationen, civilsamhället och näringslivet.

I översiktsplanen från 2017 fastställdes befolkningsmål om år att vara 37 100 invånare år 2030. Utifrån nuvarande befolkningsprognos når kommunen inte det uppsatta målet inom prognosperiod som är fram till 2035. Det beror på att andelen äldre ökar och det blir ett större negativt födelsenetto (födda minus avlidna) än kommunen haft de senaste åren. Det innebär att det positiva inflyttningsnettot framöver behöver vara större än tidigare då det både ska täcka ett större negativt födelsenetto plus generera önskad befolkningsökning.

För att befolkningsmålet ska nås behöver kommunen alltså arbeta med att öka inflyttningen till kommunen. Det innebär att arbetet i kommunorganisationen inte kan utföras på samma sätt som idag. För att nå önskat resultat krävs samlade insatser från hela kommunorganisationen då inflyttning inte bara handlar om tillgängligheten till bostäder utan hur attraktiv Marks kommun är att bosätta sig i. Mark behöver bli det självklara valet som boende kommun i regionen.

En av kommunens största långsiktiga utmaningar är att hantera de demografiska förändringarna, där aktuell befolkningsprognos visar på färre förskolebarn och elever, vilket innebär minskningar av skolans budgetramar. Samtidigt blir det fler äldre och ett ökat behov inom främst äldreomsorgen.

Samtidigt som andelen äldre ökar så minskar andelen som är i arbetsför ålder. Att ha samma bemanningsnivå som idag är inte en möjlighet för Marks kommun framåt. Det är nödvändigt för kommunen att hitta andra vägar och andra arbetssätt. Det är inte säkert att det är ekonomin som blir kommunens ramar framöver. Kanske blir det hur kommunen lyckas ställa om och lyckas rekrytera personal som blir ramen för vad som kan utföras. Detta kan komma att förändra ekonomistyrning och hur kommunen i övrigt planerar och styr.

En högre andel av befolkning som är över 80 år och färre i arbetsför ålder ligger bara något år bort och kommer att innebära förändringar och konsekvenser som idag till delar inte går att överblicka. Utmaningen kräver en omställning då kommunen inte kommer att kunna ha samma bemanningsnivå i förhållande till antal äldre, det är en ekvation som går inte ihop. Socialförvaltningen har under 2023 startat ett omställningsarbete för att Marks kommun ska klara den här utmaningen som kan ses som en början på en omställningsresa för hela kommunkoncernen.

Bokslutet för 2023 visar på ett positivt resultat på 29,9 miljoner kronor och som var 12,3 miljoner kronor över budget. Trots ett resultat 2023 som var bättre än budgeterat, finns flera orosmoln vad gäller ekonomin 2024 och framåt. Summeras nämndernas ekonomi gick de med ett underskott på 35 miljoner kronor år 2023 och nämnderna går in i 2024 med anpassningsbehov på omkring 60 miljoner kronor.

År 2023 minskade skatteunderlaget totalt i Sverige i *real* termer med 1,5 procent och SKR räknar med samma minskning även 2024. Om minskningen på 3 procent översätts till Marks kommuns termer så innebär det ett behov att minska nettokostnaderna med omkring 60 miljoner kronor, vilket motsvarar ett minskat antal årsarbetare på drygt 100. Det innebär ett trappsteg ned, en ny kostnadsnivå att utgå ifrån. Det vill säga det kräver att Marks kommun under 2023 och 2024 gör anpassningar motsvarande omkring 60 miljoner kronor för att ha en ekonomi i balans när kommunen tar sig an år 2025.

Många samhällsutmaningar behöver hanteras i samverkan mellan kommun, näringsliv och civilsamhälle, t.ex. kompetensförsörjning, infrastruktur, hållbarhet och klimatomställning, samt arbetet med krisberedskap och civilt försvar. Kommunen höjer sin kapacitet inom krisberedskap och civilt försvar och det gynnar alla i kommunen, även näringslivet. Det finns ett stort behov av att involvera näringslivet i arbetet.

I september 2023 beslutade kommunfullmäktige om hållbarhetsprogrammet Hållbara Mark 2030. Hållbarhetsprogrammet vägleder kring vad kommunen behöver göra för att på bästa sätt bidra till målen i Agenda 2030. Hållbarhetsfrågorna ligger högt på näringslivets agenda och företagen i Mark har höga ambitioner att bidra till Agenda 2030. Hållbarhetsfrågorna är en komplex samhällsutmaning där samverkan mellan kommunorganisation och näringsliv är en nyckelfaktor.

Samhället måste ta allt större hänsyn till en rad nya eller ökande risker som följer av ett klimat i förändring, exempelvis förändrade flöden i vattendrag, ökad risk för skyfall, längre perioder av värmebölja och torka. Anpassningen till ett klimat i förändring kommer att ställa allt högre krav på kommunen. För att hantera effekter av klimatförändringar och minska samhällets sårbarhet behöver bebyggelse och verksamheter anpassas, vilket innebär investeringar för kommuner.

Fler och mer komplexa uppdrag åläggs på kommuner exempelvis mer sjukvårdsinsatser för äldre i hemmet och civil beredskap, samtidigt som kommunen har en kompetensutmaning och utmaning vad gäller ekonomiska resurser minskar.

Såväl näringsliv som kommunorganisationen behöver anpassa sig till en snabb teknologisk omvandling. Kommunorganisationen har de senaste åren inte haft kraften att driva digitaliseringen och behöver rusta sig vad gäller kompetens och resurser för att möta den digitala utvecklingen.

11.3 Finansiell analys

Modell för finansiell analys

För att beskriva och analysera kommunens ekonomiska läge används en modell som är framtagen av Kommunforskning i Västsverige (KFi) vid Göteborgs universitet. Den bygger på fyra finansiella aspekter: resultat, kapacitet, risk och kontroll. Modellen omfattar en genomgång av kontroll över den finansiella utvecklingen av lång- respektive kortfristig betalningsberedskap och betalningskapacitet samt av riskförhållande. Målsättningen är att med modellens hjälp kunna identifiera eventuella finansiella problem och klargöra om kommunen har en god ekonomisk hushållning eller inte.

Resultat

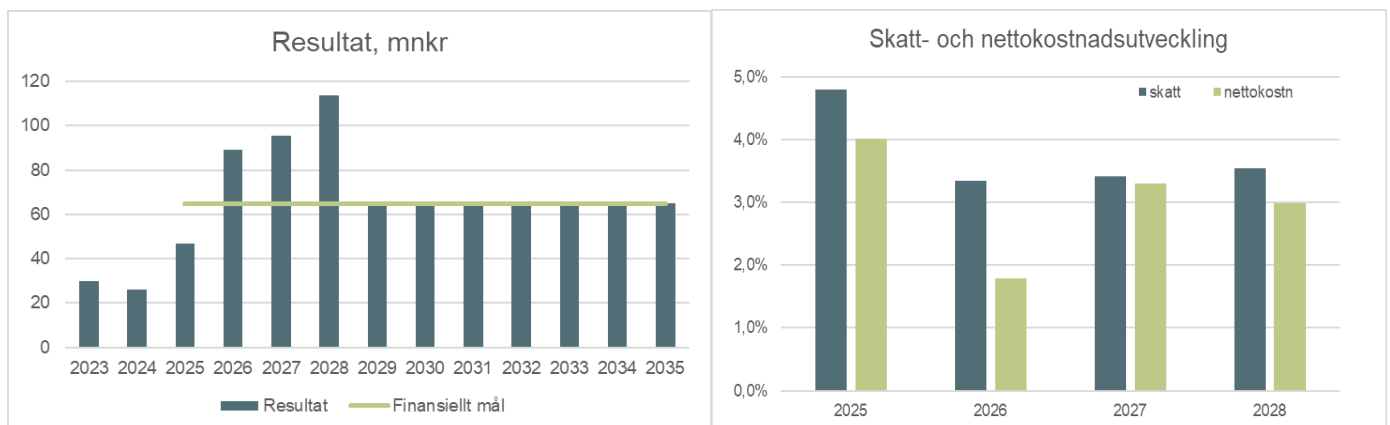
Kommunens driftsresultat

Det finansiella målet om att årets resultat i genomsnitt ska uppgå till minst 65 mnkr per år för perioden 2023–2035 har som syfte att med det andra finansiella målet, avseende soliditet, att vidmakthålla en långsiktigt välskött ekonomi utifrån god ekonomisk hushållning. Med ett genomsnittligt resultat på 65 mnkr samt en soliditetsnivå som inte understiger 61 procent möjliggörs en genomsnittlig investeringsnivå under tidsperioden 2023–2035 på minst 190 mnkr per år (exklusive investeringar för taxefinansierad verksamhet och investeringar i bolagen).

Beroende på om det vissa år behövs särskilda driftsatsningar, eller att det vissa år krävs större eller lägre investeringsnivåer, innebär att årsresultaten kommer att variera mellan åren.

Utmaningen för åren fram till 2035 blir att anpassa verksamheten så att resultatmålet uppnås för perioden 2023–2035. Utifrån budget 2025–2028 samt övergripande målsättning för perioden fram till år 2035, kommer det finansiella målen för resultatet att uppnås.

För att klara det långsiktiga finansiella målet räcker det att resultatet är 65 mnkr fr om år 2029. Den höga resultatnivån år 2026–2028 är nödvändiga för att klara de höga investeringsnivåerna under åren 2023-2027. För att grundekonomin och därmed soliditetsnivån inte ska sjunka under 61 procent måste investeringsnivåerna sänkas från och med år 2029 men då kan även resultatnivån sänkas till 65 mnkr.

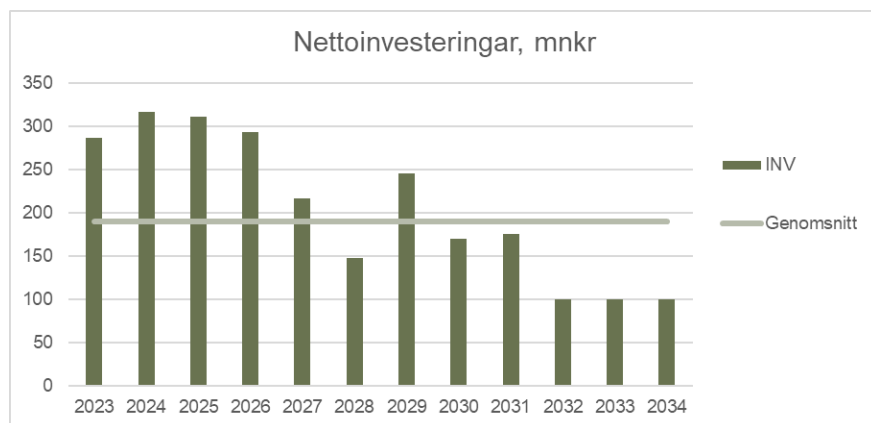

Skatte- och nettokostnadsutveckling

Kommunens skatteintäkter inklusive kommunalekonomisk utjämning beräknas öka med mellan 3,3 och 4,8 procent per år under åren 2025–2028, den varierande ökningstakten beror på befolknings- och skatteunderlagsökning. Ur ett ekonomiskt perspektiv är det viktigt att nettokostnaderna inte ökar mer än skatteintäkterna. Följande diagram visar ökningstakten och nödvändigheten av att beakta nettodriftkostnadernas ökningstakt gentemot skatteintäkternas förändring.

Investeringsnivån

Nedanstående diagram visar en genomsnittlig investeringsnivå på 197 miljoner kronor för perioden 2023–2035. Det är en möjlig nivå förutsatt att resultatmålet uppnås. Investeringsnivå för perioden 2023–2035 innebär att soliditeten för perioden 2023–2035 kommer att uppgå till 61 procent, vilket är i nivå med det finansiella målet.

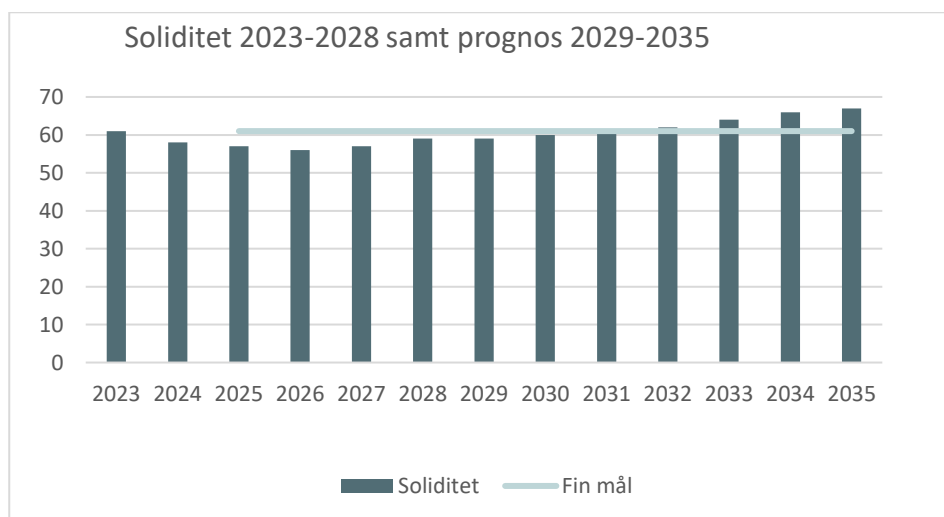
Kapacitet

Soliditet

En viktig parameter för att avläsa kommunens långsiktiga kapacitet är att se på utvecklingen av soliditeten.

Soliditeten är ett mått på långsiktigt finansiellt handlingsutrymme, den visar hur stor del av tillgångarna som finansieras med eget kapital. Ju högre soliditet, desto mindre skuldsatt är kommunen.

Två faktorer påverkar soliditetens utveckling: dels det årliga resultatet, dels värdet av tillgångarna. För en oförändrad soliditet måste det egna kapitalet öka i samma takt som tillgångarnas värde.

Det andra finansiella målet – att kommunens soliditet ska uppgå till i genomsnitt minst 61 procent per år exklusive pensionsåtaganden och internbankslån till bolagen – uppnås för perioden 2023–2035 förutsatt att investeringsnivån under perioden inte ligger över 197 miljoner kronor per år i genomsnitt samt att resultatmålet 65 miljoner kronor uppnås.

Skuldsättning

Under nuvarande förutsättningar och under förutsättning att de finansiella målen uppnås, kommer kommunens lånebehov under perioden 2024–2028 att uppgå till cirka 350 miljoner kronor och den totala låneskulden beräknas till 0,8 mdkr per 2028-12-31. Lånebehovet är en följd av de höga investeringsnivåerna och utgör inget problem så länge de finansiella målen uppnås.

Risk

Likviditet

Kassalikviditet är ett mått på den kortsiktiga betalningsberedskapen. I ett vinstdrivande företag bör den uppgå till minst 100 procent av de kortfristiga skulderna, men för kommuner brukar den röra sig runt 70-80 procent. För Marks kommun ligger kassalikviditeten under hela perioden på en hög nivå, speciellt om man även räknar in den outnyttjade checkräkningskrediten som ligger på 100 miljoner kronor. Kommunen har därmed en god likviditet och har dessutom bra möjligheter att förstärka den ytterligare om det skulle behövas.

Borgensåtagande

Borgensåtaganden är viktiga vid bedömning av kommuner ur riskperspektiv. Marks kommuns borgensåtagande består huvudsakligen av 13 mnkr för Marks Fastighets AB:s, fiberföreningar mm. Till detta kommer en solidariska borgen för Kommuninvests samtliga förpliktelser som kommunen tecknat genom medlemskap i föreningen. I nuläget överstiger Kommuninvests tillgångar dess skulder. Kommunen har dessutom genom internbanken skulder för dotterbolagen som för 2023 beräknas uppgå till cirka 1,4 miljarder kronor. Bolagen har ett ökat upplåningsbehov fram till år 2028 med 0,7 miljarder kronor. Risken för dessa skulder får dock bedömas som liten eftersom de bolag som berörs visar gott resultat, har positivt kassaflöde och innehåller betydande övertvärden. De kommunala bolagen följer dessutom sina budgetar på ett bra sätt, vilket innebär att kommunen har kontroll över deras verksamhet.

Finansiell risk

Kommunen har en låg skuldsättning. Även om nya lån upptas de kommande åren innebär detta i kombination med den outnyttjade checkräkningskrediten att den finansiella risken är mycket låg.

Pensionsåtagande

Pensionskostnaden beräknas minska från 50 miljoner kronor år 2023 till 49 miljoner kronor år 2028. Den totala pensionsskulden beräknas till 522 miljoner kronor år 2028, vilket innebär en sänkning i förhållande till år 2023 då skulden var 622 miljoner kronor. Denna skuld är beaktad vid antagande av de finansiella målen och skulden kommer att hanteras förutsatt att de finansiella målen uppnås.

Befolkningsförändring

De skatteintäkter som ingår i budgeten har beräknats utifrån förutsättningen att invånarantalet under perioden 2023–2028 ökar från 35 287 till 35 629 invånare, det vill säga en ökning med 342 personer. Ett ökat invånarantal innebär ökade skatteintäkter, men samtidigt ökade kostnader. Det finns dock inget direkt samband mellan ökade skatteintäkter och ökade kostnader, vilket innebär att de i budget och plan ingående kostnadsnivåerna löpande måste analyseras för att det inte ska uppkomma en ekonomisk obalans.

Kontroll

Balanskrav, resultatreserv

Enligt kommunallagen ska varje kommun ha en ekonomi i balans; bortsett från realisationsvinster måste intäkterna vara större än kostnaderna. Det krävs ett positivt resultat för att kunna säkra det egna kapitalet och bygga upp medel för reinvesteringar. Marks kommun har uppfyllt balanskravet sedan det infördes år 2000.

Måluppfyllelse

Kommunens struktur för uppföljning av ekonomi och verksamhet ger goda förutsättningar till kontroll. Arbetet med att följa fullmäktiges antagna strategiska målområden samt kommungemensamma mål är ett viktigt led i kontrollarbetet.

Avslutande kommentarer

Budgeten för Marks kommun är upprättad i enlighet med de riktlinjer som antagits för god ekonomisk hushållning. Kommunen beräknas för perioden 2023–2035 uppfylla de finansiella mål som är antagna för Marks kommun. Detta innebär i sin tur att kommunen under dessa år också beräknas uppfylla balanskravet. För att kunna uppfylla de finansiella målen krävs en god ekonomi- och verksamhetsstyrning med fokus på skatteintäkter, investeringsvolym, befolkningstillväxt, volymtillväxt samt kvalitetsnivåer inom verksamheterna. Denna budget som avser planeringsperioden 2025–2028 visar en tydlig bild av att världsekonomin och Sveriges ekonomi går in i en period med bättre ekonomisk tillväxt. För att uppnå en befolkningsökning i Marks kommun krävs en god framförhållning av investeringar och en ökad kostnad för att bedriva kommunal verksamhet för en växande befolkning.

11.4 Finansiering av kommunens och kommunkoncernens verksamhet

Skatter och utjämning

Kommunens verksamhet finansieras till största del av intäkter från kommunalskatten och det nationella utjämningsystemet.

Kommunens utdebitering 2024 är 21,51 kronor per skattekrona (21,51 procent). Budgeten för 2025–2028 bygger på samma utdebitering.

Prognostiserade intäkter från skatter och utjämning baseras på Sveriges Kommuner och Regioner, SKR:s, prognos 2024-04-26. Kommunens skatteintäkter påverkas främst av skatteunderlagets utveckling och befolkningsförändringar.

Skatteprognosen bygger på att befolkningsutvecklingen i Marks kommun ökar enligt befolkningsprognosen i avsnitt 10.2 med sammanlagt 365 personer under åren 2025-2028.

Marks kommun beräknas få skatteintäkter med 2,7-3,0 miljarder kronor årligen i budgetperioden. Ungefär 24 procent av skatteintäkterna kommer från det nationella utjämningsystemet. Syftet med utjämnings-systemet är att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar för alla kommuner att tillhandahålla service oberoende av skattekraft och kostnader som inte går att påverka. En del av systemet är inkomstutjämningen som utjämnar skillnader i kommunens samlade skattekraft (invånarnas beskattningsbara inkomst) jämfört med ett genomsnitt för riket. En annan del är kostnadsutjämningen som utjämnar för strukturella skillnader beroende på exempelvis demografi, invånarnas ålder/behov och geografi.

Upplåningsramar

Kommunkoncernens upplåning har samlats i en skuldportfölj som förvaltas av kommunen i en internbank. Samtliga externa lån finns i dagsläget hos Kommuninvest. De kommunala bolagen avropar den finansiering de behöver från internbanken. En gemensam finanspolicy och gemensamma finansiella riktlinjer styr förvaltningen av skuldportföljen.

Störst andel av skuldportföljen härrör från bostadsbolagets finansieringsbehov, därefter kommer kommunen som på senare år ökat sin externa upplåning för att finansiera investeringar. Vid utgången av 2024 är prognosen att Marks Bostad AB:s andel av skuldportföljen är 1 030 miljoner kronor och kommunens andel 600 mnkr av totalt 2 040 miljoner kronor. Inför kommande budgetperiod 2025-2028 beräknas kommunens finansieringsbehov öka med 200 miljoner kronor, i beloppet har inte ingången avsiktsförklaring med Trafikverket gällande förbifart Skene räknats med. Bolagets finansieringsbehov ökar med knappt 600 miljoner kronor.

De totala upplåningsramarna för kommunkoncernen redovisas nedan. Under avsnittet 11.4.3 redovisas utlåningsramar/borgensramar per bolag.

Belopp i miljoner kr	2025	2026	2027	2028
Låneram för Marks kommunkoncern	2 299	2 469	2 678	2 928
- varav upplåningsbehov Marks kommun	800	800	800	800
' varav upplåningsbehov Spinnerskankoncernen	1 499	1 669	1 878	2 128
Leasingram	100	100	100	100
Checkräkningskredit	100	100	100	100
Disponeras av kommunstyrelsen för koncernens finansieringsbehov	101	81	72	72
Summa	2 600	2 750	2 950	3 200

Kort- respektive långfristig likviditet

Enligt Marks kommunkoncerns finanspolicy ska fördelningen mellan kort- respektive långfristig likviditet fastställas i samband med budgeten. Utifrån prognoser för 2024 samt budgeterat kassaflöde 2025-2028 bestäms fördelningen av likviditeten enligt tabellen nedan.

Belopp i miljoner kr	2025	2026	2027	2028
Kortfristig likviditet	100	100	100	100
Långfristig likviditet	0	0	0	0

11.5 Nämndernas verksamhet

Resurs- och demografimodell

För barn- och utbildningsnämnden samt omsorgsnämnden justeras budgeten utifrån senast kända befolkningsprognos som togs fram i februari 2024. Tillägg eller avdrag på ramarna sker utifrån prognos om förändring av antalet invånare i skol- och förskoleålder resp invånare över 65 år. Justering görs också utifrån verkligt utfall föregående år.

Utöver demografiska förändringar görs också en justering av socialnämndens ram med anledning av förändrat behov inom LSS-verksamheten.

För att möta förändrade kostnader för avskrivningar och ränta inom gatuverksamheten hos teknik- och servicenämnden görs ett tillägg eller avdrag för dessa.

Förändringarna presenteras under respektive nämnd i kapitel 12.

Finansförvaltning

Budgeten för de gemensamma verksamhetsposterna innehåller pensionskostnader, förändring av semesterlöneskuld, återförda kapitalkostnader samt kommunreserven och andra kommunövergripande poster. Förändringarna presenteras under drift- respektive resultatbudgeten.

Intern ränta

Internräntan används för beräkning och fördelning av kapitalkostnader för aktiverade investeringar. Ambitionen med internräntan är att den ska fånga en rimlig räntenivå sett över en investerings hela livslängd. För att erhålla en korrekt internränta bör räntan beräknas utifrån den genomsnittliga räntekostnaden för kommunens egen upplåning.

Ränta 2025 för VA- och avfallsverksamheten

Den räntesats som kommunen debiterar VA-verksamheten ska enligt gällande lagstiftning vara lika med den faktiska upplåningsräntan eller en internränta som ”motsvarar ett genomsnitt av räntorna på kommunens totala långfristiga låneskuld”. För 2025 fastställs internräntan för VA-verksamheten till 2,0 procent. Internräntan är därmed oförändrad jämfört med föregående år. För avfallsverksamheten som även den är taxefinansierad sätts motsvarande ränta.

Internränta 2025 för övrig verksamhet

Internräntan används även för beräkning av kommunens kapitalkostnader. I budgetanvisningarna fastställer kommunstyrelsens arbetsutskott en räntesats inför kommande års budgetarbete. För 2025 tillämpas en internränta på 2,0 procent vilket innebär en ökning med 0,75 procentenheter.

Preliminärt PO-pålägg

Beräkningen av personalkostnader 2025 bygger på ett preliminärt PO-pålägg om 42,0 procent vilket är en sänkning med 2,6 procentenheter jämfört med PO-pålägget om 44,6 procent som Marks kommun har använt 2024. Orsaken till sänkt PO-pålägg är lägre kostnader för avtalspensioner till följd av en nedgång i inflationen.

11.6 Spinnerskankoncernen

Kommunfullmäktiges styrning av bolagen skiljer sig i grunden inte från styrningen av nämnderna. De ekonomiska utgångspunkterna för bolagen fastställs i de av fullmäktige beslutade ägardirektiven. Nivån på de ekonomiska målen, upplåning- och borgensramar och utdelningar beslutas av fullmäktige i budgeten efter att moderbolaget har behandlat och godkänt budgetförslagen.

Avkastningskrav

Avkastningskravet för Marks Bostads AB ställs som direktavkastning på totalt kapital om 4 procent i genomsnitt över en fyraårsperiod. Med totalt kapital avses här marknadsvärdet på fastigheterna vilket ställs i relation till driftnettot.

Avkastningskravet på övriga bolag avser avkastningen på eget kapital (resultatet före skatt under året i procent av eget kapital). Kravet på Marks Energi AB uppgår till 3 procent i genomsnitt över en fyraårsperiod. För närvarande ställs inga avkastningskrav på Spinnerskan i Mark AB eller på Marks Fastighets AB.

Soliditetskrav

Kommunens bolag ska arbeta långsiktigt för att stärka sin ekonomi i syfte att minska kommunens risktagande som ägare. Ett sätt att mäta den långsiktiga ekonomiska styrkan är via soliditeten (företagets betalningsförmåga på lång sikt). Soliditeten beräknas som justerat eget kapital i förhållande till bolagets totala tillgångar där justerat eget kapital utgörs av eget kapital inklusive obeskattade reserver med avdrag för uppskjuten skatteskuld. Soliditetskravet för Marks Energi AB är 20 procent. Soliditetskravet för Marks Bostads AB är lägst 15 procent. För närvarande ställs inga soliditetskrav på Spinnerskan i Mark AB eller på Marks Fastighets AB.

Utlåningsramar Spinnerskankoncernen

Kommunkoncernens upplåning samlas i en gemensam skuldportfölj och hanteras i internbanken. Bolagen nyttjar den likviditet de behöver genom en kredit i koncernvalutakontot. Borgensramar ersätts därmed av utlåningsramar och borgensavgifter ersätts av internräntepåslag. Undantaget är Marks Fastighets AB som hanterar sin egen skuldportfölj och därför har en beslutad borgensram och borgensavgift.

Det långsiktiga upplåningsbehovet för Spinnerskankoncernen uppgår till 1 499 miljoner kronor för 2025. För Marks Fastighets AB utgör detta belopp en borgensram för vilken Marks kommun går i borgen för bolagets låneförpliktelser som för egen skuld upp till ett högsta lånebelopp om 5 miljoner kronor.

Utlåningsramar/borgensram 2025 fördelas enligt följande:

Utlåningsramar 2025	
Spinnerskan i Mark AB	204 mnkr
Marks Bostads AB	1 090 mnkr
Marks Energi AB	200 mnkr
Marks Fastighets AB	5 mnkr

Utöver den långsiktiga upplåningen har bolagen också möjlighet till en mindre kortfristig kredit genom koncernvalutakontot. Den kortfristiga limiten läggs ihop med det långfristiga upplåningsbehovet till en total kreditlimit per bolag.

Den totala limiten i koncernvalutakontot 2025 fördelas enligt följande:

Limiter 2025	
Spinnerskan i Mark AB	209 mnkr
Marks Bostads AB	1 110 mnkr
Marks Energi AB	210 mnkr
Marks Fastighets AB	10 mnkr

Internräntepåslag/borgensavgifter

Enligt Marks kommuns finanspolicy, antagen 2022-05-19, ska kommunfullmäktige årligen besluta om nivåer på internräntepåslag/borgensavgifter. Kommunstyrelsen har i uppgift att besluta om en modell för beräkning av marknadsmässiga avgifter. I avvaktan på en beslutad modell är avgifterna oförändrade.

För 2025 bestäms internräntepåslag/borgensavgifter till:

Internräntepåslag/borgensavgifter 2025	
Spinnerskan i Mark AB	0,1%
Marks Bostads AB	0,3%
Marks Energi AB	0,5%
Marks Fastighets AB	0,5%

Utdelningar

Enligt ägardirektiven ska bolagen efter beslut i fullmäktige lämna utdelning eller annan form av värdeöverföring till moderbolaget. Moderbolaget har i uppgift att föreslå utdelning, vilket ska ske med iakttagande av aktiebolagslagen.

I förslag till Budget 2025-2028 för Spinnerskankoncernen som moderbolaget behandlade i maj 2024 föreslås en årlig utdelning från samtliga dotterbolag. Utdelningen har liten påverkan på bolagens soliditet som beräknas ligga väl över ägarens krav. För Marks Bostads AB föreslås att utdelning, utöver huvudregeln i den så kallade Allbolagen, även ska kunna tas på överskott som uppkommit vid försäljning av fastigheter under föregående räkenskapsår. Detta enligt 4 § i Lag (2010:879) om allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag. Utdelningarna för 2025 beslutas preliminärt i budgeten men fastställs först när resultat och vinstdispositioner tas fram i samband med årsbokslut.

För 2025 fastställs preliminära utdelningar enligt följande:

Utdelningar 2025	
Marks Bostads AB	1,5 mnkr
Marks Energi AB	3,0 mnkr
Marks Fastighets AB	1,3 mnkr

12 Uppdrag och ramar till nämnder och bolagsstyrelser

Nedan finns en kort beskrivning av nämndens/styrelsens uppdrag. Det fullständiga uppdraget finns i nämndens reglemente och för bolagen i ägardirektiven.

12.1 Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen är kommunens ledande politiska förvaltningsorgan och har ett helhetsansvar för kommunkoncernens verksamheter, utveckling och ekonomiska ställning. Styrelsen leder och samordnar förvaltningen av kommunens angelägenheter. Kommunstyrelsen har ansvar för exploateringsverksamheten, översiktsplanering, näringslivsfrågor och övergripande frågor om besöksnäringen.

Överförmyndarnämnden är gemensam nämnd för kommunerna Mark, Falkenberg och Varberg. Varbergs kommun är värdkommun för den gemensamma nämnden och dess förvaltning ingår i Varbergs kommuns organisation. Nämnden ansvarar för kommunens överförmyndarverksamhet. I nedanstående budget ingår överförmyndarnämnden resp år.

miljoner kronor	Budget 2025	Budget 2026	Budget 2027	Budget 2028
Driftbudget	211,1	216,0	223,1	230,5
varav överförmyndarverksamhet	4,1	4,3	4,4	4,5
Investeringsram	15,0	15,0	15,0	15,0

I driftbudget ingår följande förändringar

- index-uppräknning för löne- och prisnivå
- kompensation för ny IT-modell 1,0 mnkr samt justering för intäkter -25 mnkr
- kompensation för ändrade priser på interna tjänster, 0,1 mnkr
- Enligt tidigare budgetbeslut i kommunfullmäktige tillfördes kommunstyrelsen tillfällig budget för ny webb-plats under år 2023-2024, vilket därför tas bort år 2025. En tillfällig budget 2024, vid uppstart av överförmyndarverksamhet tillsammans med Varbergs kommun tas bort 2025. Sammanlagt - 0,5 mnkr.
- kommundirektörens utvecklingsmedel, 1,0 mnkr, är flyttad från kommungemensamma poster
- politisk prioritering 25,0 mnkr till utbildning och beredskap
- politisk prioritering 0,25 mnkr för kvinnojouren.

12.2 Barn- och utbildningsnämnden

Barn- och utbildningsnämnden ansvarar för kommunens verksamhet för alla barn och ungdomar 1 - 20 år vad avser förskola, fritidshem, förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola, gymnasieskola och anpassad gymnasieskola samt för elevhälsa. Barn- och utbildningsnämnden ansvarar även för kommunens vuxenutbildning, kommunens aktivitetsansvar om icke skolpliktiga ungdomar, arbetsmarknadsfrågor, arbetsmarknadspolitiska insatser samt mottagning och insatser för nyanlända. Barn- och utbildningsnämnden har vidare tillsynsansvar för fristående enheter inom förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg.

miljoner kronor	Budget 2025	Budget 2026	Budget 2027	Budget 2028
Driftbudget	1 100,1	1 112,5	1 133,3	1 164,5
Investeringsram	5,0	5,0	5,0	5,0

I driftbudget ingår

- index-uppräknning för löne- och prisnivå
- justering enligt demografimodellen med sammanlagt -31,8 mnkr i perioden (2025: -16,9 mnkr, 2026: -2,9 mnkr, 2027: -5,9 mnkr, 2028: -6,1 mnkr)
- kompensation för ny IT-modell, 11,5 mnkr, och ändrade priser på interna tjänster, 4,2 mnkr.
- ansvar för skolskjuts mellan skola och korttidsboende, 0,8 mnkr
- politisk prioritering: tillfälligt tillskott för att möta demografiutvecklingen med 20,0 mnkr år 2025 och 10,0 mnkr år 2026. Därefter tas tillskottet bort.

12.3 Bygg- och miljönämnden

Bygg- och miljönämnden ansvarar för kommunens livsmedelskontroll och för kommunens provnings- och tillsynsuppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet, naturvårdsområdet, samt inom området för alkohol, tobak och liknande produkter samt receptfria läkemedel. Nämnden ansvarar för kommunens uppgifter inom plan- och byggnadsväsendet exklusive översiktsplaner. Nämnden ansvarar för frågor om förhandsbesked, bygglov och rivningslov, utövar tillsyn över byggnadsverksamheten samt prövar frågor om olovligt byggande.

miljoner kronor	Budget 2025	Budget 2026	Budget 2027	Budget 2028
Driftbudget	18,4	18,8	19,4	20,1

I driftbudget ingår

- index-uppräknning för löne- och prisnivå
- kompensation för ny IT-modell, 0,5 mnkr och ändrade priser på interna tjänster, 0,1 mnkr.

12.4 Kultur- och fritidsnämnden

Kultur- och fritidsnämnden ska främja det livslånga lärandet genom folkbibliotek, stöd till föreläsningföreningar och studieorganisationer, samt konsumentvägledning och öppen förskola. Kultur- och fritidsnämnden ska erbjuda meningsfulla fritidsaktiviteter för barn och ungdomar genom öppen ungdomsverksamhet, och pedagogisk verksamhet i kulturskola. Nämnden ska möjliggöra ett tillgängligt och tätortsnära friluftsliv. Kultur- och fritidsnämnden ska främja en aktiv fritid och livslång hälsa genom att tillhandahålla idrotts- och fritidsanläggningar, samt ge bidrag och stöd till föreningar. Kultur- och fritidsnämnden ska erbjuda och främja en mångfald av kulturella uttryck genom musei-, scenkonst-, och utställningsverksamhet, inköp och beställning av bild- och formkonst och konstnärlig gestaltning, samt bidrag och stöd till föreningar.

miljoner kronor	Budget 2025	Budget 2026	Budget 2027	Budget 2028
Driftbudget	109,3	111,8	115,5	119,3
Investeringsram	5,6	3,0	3,0	3,0

I driftbudget ingår

- index-uppräknning för löne- och prisnivå
- kompensation för ny IT-modell, 1,1 mnkr och ändrade priser på interna tjänster, 1,4 mnkr
- politisk prioritering 3,0 mnkr till teknisk drift av Kaskad
- politisk prioritering 0,5 mnkr till hälsofrämjande utemiljö vid Kaskad
- politisk prioritering 2,0 mnkr till kulturverksamhet
- politisk prioritering 0,6 mnkr till folkhälsa och demokratiutveckling
- politisk prioritering 0,6 mnkr för stöd till studieförbunden.

12.5 Teknik- och servicenämnden

Teknik- och servicenämnden ansvarar för vatten- och avloppsförsörjning och avfallshantering. Nämnden ansvarar för offentliga platser såsom gator, vägar och parker. Nämnden ansvarar för service inom kommunens egen organisation vad gäller exempelvis lokaler, fritidsanläggningar, städning och den kost som serveras i förskolor, skolor samt inom äldreomsorgen.

miljoner kronor	Budget 2025	Budget 2026	Budget 2027	Budget 2028
Driftbudget	79,3	83,1	86,3	89,1
Investeringsram för gator, parker och GC	30,0	30,0	30,0	30,0
Investeringsram för lokaler	45,0	45,0	45,0	45,0

Utöver ovanstående investeringsramar har teknik- och servicenämnden investeringsbudget för större projekt samt den taxefinansierade verksamheten.

I driftbudget ingår

- index-uppräknning för löne- och prisnivå
- kompensation för ny IT-modell, 0,5 mnkr och ändrade priser på interna tjänster, 0,4 mnkr
- gatuverksamhetens ram justeras enligt demografi- och resursfördelningsmodellen avseende förändringar i avskrivningar och ränta med sammanlagt 7,9 mnkr i perioden (2025: 3,7 mnkr, 2026: 2,0 mnkr, 2027, 0,5 mnkr, 2028 1,7 mnkr)
- politisk prioritering 6,5 mnkr till skattefinansiering av VA-verksamhet

- politisk prioritering 3,7 mnkr till förbifart i Skene under åren 2025-2028 samt gång- och cykelväg i Torestorp under åren 2025-2027
- politisk prioritering 0,5 mnkr för naturskötsel.

Teknik- och servicenämnden får höja internhyror med högst 6,2 procent år 2025 för att kompensera för höjd internränta och den nya it-modellen. Avseende sålda måltids- och städtjänster får priserna höjas med högst 3,3 procent år 2025 för att kompensera för ökade hyreskostnader och den nya it-modellen.

12.6 Socialnämnden

Socialnämnden ansvarar för kommunens uppgifter inom socialtjänsten avseende individ- och familjeomsorg, försörjningsstöd, stöd och service till vissa funktionshindrade samt kommunal vård och omsorg och som inte avser äldre. Nämnden ansvarar även för bostadsanpassningsbidrag samt budget- och skuldrådgivning.

miljoner kronor	Budget 2025	Budget 2026	Budget 2027	Budget 2028
Driftbudget	440,7	448,8	462,3	476,1
Investeringsram	1,0	1,0	1,0	1,0

I driftbudget ingår

- index-uppräknning för löne- och prisnivå
- kompensation för ny IT-modell, 3,1 mnkr, och ändrade priser på interna tjänster, 0,9 mnkr
- demografi- och resursfördelningsmodellen baseras på antalet insatser enligt LSS, då antalet insatser minskar ger det ett avdrag på driftbudgeten med sammanlagt -6,6 mnkr i perioden (2025: -1,8 mnkr, 2026: -2,0 mnkr, 2027: -1,3 mnkr, 2028: -1,5 mnkr)
- ansvar för skolskjuts mellan skola och korttidsboende flyttas till barn- och utbildningsnämnden och ger ett avdrag i driftbudgeten med -0,8 mnkr.

12.7 Omsorgsnämnden

Omsorgsnämnden ansvarar för kommunens uppgifter inom socialtjänsten vad avser omsorg om äldre och andra personer som har behov av bistånd i form av hemtjänst, vård- och omsorgsboende samt trygghetslarm. Nämnden ansvarar även för den kommunala hälso- och sjukvården, färdtjänst och riksfärdtjänst.

miljoner kronor	Budget 2025	Budget 2026	Budget 2027	Budget 2028
Driftbudget	590,1	608,0	629,1	657,4
Investeringsram	1,0	1,0	1,0	1,0

I driftbudget ingår

- index-uppräknning för löne- och prisnivå
- kompensation för ny IT-modell 7,3 mnkr och ändrade priser på interna tjänster, 0,9 mnkr
- antalet äldre ökar och demografi- och resursfördelningsmodellen kompenserar ramen med sammanlagt 50,4 mnkr i perioden (2025: 7,5 mnkr, 2026: 14,3 mnkr, 2027: 11,1 mnkr, 2028: 17,5 mnkr)
- avdrag för anpassning och omställning till en hållbar struktur utifrån kommunens demografi med sammanlagt -55 mnkr i perioden (2025: -25,0 mnkr, 2026: -10,0 mnkr, 2027: -10,0 mnkr, 2028: -10,0 mnkr).

12.8 Valnämnden

Valnämnden ansvarar för och ska utföra kommunens uppgifter vid val till riksdagen, regionfullmäktige, kommunfullmäktige, Europaparlamentet och vid folkomröstningar. Valnämnden planerar för, genomför och följer upp dessa val.

miljoner kronor	Budget 2025	Budget 2026	Budget 2027	Budget 2028
Driftbudget	1,1	2,2	1,1	1,1

I driftbudget ingår

- justerad budget för valåret 2026
- politisk prioritering 0,6 mnkr för säker och hållbar organisation.

12.9 Spinnerskan i Mark AB

Spinnerskan i Mark AB är kommunkoncernens moderbolag och samordnar verksamheterna i de kommunala bolagen och verka för koncernnytta för hela kommunen genom att tillsammans med kommunen söka lösningar som tillgodoser kommunens samlade intressen.

Spinnerskankoncernen

Belopp i mnkr	Budget 2025	Budget 2026	Budget 2027	Budget 2028
Resultat efter finansnetto	8,5	8,0	5,8	4,8
Investeringar	124,0	294,0	294,0	339,0
Upplåning	1 499,0	1 669,0	1 878,0	2 128,0
Soliditet	13,2%	12,1%	10,8%	9,5%

Spinnerskan i Mark AB

Belopp i mnkr	Budget 2025	Budget 2026	Budget 2027	Budget 2028
Resultat efter finansnetto	0,4	0,4	0,1	0,3
Upplåning	204,0	204,0	204,0	204,0
Soliditet	22,4%	22,5%	22,6%	22,6

12.10 Marks Bostads AB

Marks Bostads AB svarar för god försörjning av bostäder i kommunen.

Belopp i mnkr	Budget 2025	Budget 2026	Budget 2027	Budget 2028
Resultat efter finansnetto	11,8	11,2	8,4	6,1
Investeringar	120,0	290,0	290,0	335,0
Upplåning	1 090,0	1 290,0	1 500,0	1 750,0
Soliditet	20,7%	18,3%	16,2%	14,1%
Avkastning 4-års snitt	4,3%	4,6%	4,8%	4,9%

12.11 Marks Energi AB

Marks Energi AB ska tillgodose anslutna fastigheters behov av värme för uppvärmning och av varmvatten. Produktion och leverans av förnyelsebar energi sker främst i form av fjärrvärme och ånga men även alternativa energislag. Marks Energi AB ska också utveckla och förvalta kommunens stadsnät för elektronisk kommunikation.

Belopp i mnkr	Budget 2025	Budget 2026	Budget 2027	Budget 2028
Resultat efter finansnetto	3,8	4,1	4,8	5,8
Investeringar	3,5	3,5	3,5	3,5
Upplåning	200,0	200,0	170,0	170,0
Soliditet	39,3%	42,0%	42,3%	42,4%
Avkastning 4-års snitt	8,4%	3,6%	5,4%	8,6%

12.12 Marks Fastighets AB

Marks Fastighets AB ska tillgodose näringslivets lokalbehov och därigenom främja förutsättningarna för tillväxt och sysselsättning.

Belopp i mnkr	Budget 2025	Budget 2026	Budget 2027	Budget 2028
Resultat efter finansnetto	0,6	0,9	1,3	1,4
Investeringar	0,5	0,5	0,5	0,5
Upplåning	5,0	4,5	4,0	3,5
Soliditet	70,7%	71,6%	72,9%	74,5%

13 Resursfördelning, driftbudget, investerings- och exploateringsplaner

13.1 Driftbudget

Budgeterade poster med minus (-) avser en nettokostnad medan poster utan tecken avser en nettointäkt.

Belopp i miljoner kronor	Budget 2024	Budget 2025	Budget 2026	Budget 2027	Budget 2028
Fullmäktige, partistöd och revision	-6,4	-6,5	-6,7	-6,9	-7,1
Kommunstyrelsen inkl överförmyndarverksamheten	-205,6	-211,1	-216,0	-223,1	-230,5
Barn- och utbildningsnämnden	-1 061,4	-1 100,1	-1 112,5	-1 133,3	-1 164,5
Kultur- och fritidsnämnden	-98,3	-109,3	-111,8	-115,5	-119,3
Bygg- och miljönämnden	-17,5	-18,4	-18,8	-19,4	-20,1
Socialnämnden	-431,5	-440,7	-448,8	-462,3	-476,1
Omsorgsnämnden	-588,8	-590,1	-608,0	-629,1	-657,4
Teknik- och servicenämnden	-62,9	-79,3	-83,1	-86,3	-89,1
Valnämnden	-1,5	-1,1	-2,2	-1,1	-1,1
Summa nämnder	-2 473,9	-2 556,6	-2 607,9	-2 677,0	-2 765,2
Gemensamma verksamheter	-44,8	-42,7	-42,7	-42,0	-42,0
KS medel för särskilda lönesatsningar	-7,8	-9,6	-9,6	-9,6	-9,6
Lokalkostnader	-4,0	-31,5	-26,7	-36,5	-36,5
Återföring av kapitalkostnader	28,4	40,0	42,0	42,0	42,0
Kommundirektörens utvecklingsmedel	-1,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bästa barnkommun	-2,5	-2,5	-2,5	-2,5	-2,5
Bästa företagskommun	-2,5	-2,5	-2,5	-2,5	-2,5
Framtidens arbetsplats	-1,0	-2,0	-3,0	-3,0	-3,0
Behovs- och verksamhetsförändringar	0,0	0,0	0,0	-7,5	0,0
Reserver - kommunstyrelsen	-5,0	-7,5	-7,5	-7,5	-7,5
Summa kommungemensamt	-40,2	-58,3	-52,5	-69,1	-61,6
VERKSAMHETENS NETTOKOSTNADER	-2 514,1	-2 614,9	-2 660,4	-2 746,1	-2 826,8

Under kommungemensamma verksamheter samlas de kostnader och intäkter som inte har något direkt samband med kommunstyrelsens egna verksamheter men som ändå ansvarsmässigt budgeteras under kommunstyrelsen. Det kan gälla pensioner, kommunreserv och särskilt avsatta medel mm. Kommunfullmäktige bemyndigar kommunstyrelsen att besluta om dessa medel inklusive den ofördelade investeringsreserven som ligger utanför investeringsbudgeten.

Förändring i nämndernas driftbudget

Nämndernas driftbudget har justerats utifrån generella förutsättningar samt fattade beslut enligt nedanstående punkter. I tabellen ovan ingår också kommunfullmäktiges prioriteringar inför år 2025-2028. För mer information per nämnd se avsnitt 12.

I budgetram för 2025, med utgångsläge från tilldelade driftbudget för år 2024 ingår följande justeringar:

- **Index-uppräknig för löne- och prisnivå** För att beräkna kommunens förväntade kostnadsutveckling används prisindex för kommunal verksamhet, PKV, publicerat av Sveriges Kommuner och Regioner, SKR, i februari 2024 i cirkulär 2024:16. För att beräkna kostnadsutvecklingen för nämnderna vägs också in förändringen av personalomkostnader för nämnderna. Kostnadsutvecklingen under år 2025 för nämnderna förväntas bli 1,8 procent sammanvägt för löner, material, tjänster och köpt verksamhet. För följande år är prisjusteringen för 2026: 2,3 procent, 2027: 3,3 procent och 2028: 3,3 procent.
- **Demografi-/resursfördelningsmodeller** Marks kommun tillämpar resursfördelningsmodeller för barn- och utbildningsnämnden, socialnämnden samt teknik- och servicenämnden.
- **Färdigställda investeringar** innebär en ökad lokalkostnad för respektive nämnd. Under år 2024-2025 beräknas investeringar i skola, förskola och idrottshallar i Skene vara klara samt förskola i Sätilla och en slutjustering för Kaskad. Resurser för driftskostnader finns budgeterade under kommungemensamt fram till driftkostnad är fastställd och lokalen tas i bruk. I budgeten för 2025 finns 31,5 mnkr som är ämnade att fördelas ut till aktuell nämnd.
- **Omorganisation och övriga beslut**
 - Kommunstyrelsen har fattat beslut om införande av en ny **IT-modell** som innebär att kostnaderna flyttas från kommunstyrelsen till nämnderna för att uppnå en helhetssyn och få bättre kontroll över resurser och kostnader. Justering görs i ramarna för intäkter med 25,0 mnkr på kommunstyrelsen och för motsvarande kostnader på nämnderna.
 - Enligt beslut i kommunfullmäktige §27/2024 ska ansvaret för **skolskjuts** från skola till korttidsboende flyttas från socialnämnden till barn- och utbildningsnämnden med tillhörande budgetmedel 0,8 mnkr/år.
- **Omställning och anpassning** Budgeten innehåller inga generella anpassningskrav utan läggs ut enligt politiska prioriteringar.
- **Interna tjänster** mellan kommunens nämnder ska prisjusteras med samma index som nämndernas rammar, för 2025: 1,8 procent. År 2025 finns undantag för internhyra och måltider- och städtjänster som en följd av besluten kring it-modell och höjd internränta. Beslutet med att flytta ut it-kostnaderna till nämnderna orsakar en kostnadseffekt som påverkar de kostnader som debiteras ut. När internräntan höjs till 2,0 procent ger det kraftiga kostnadsökningar på kommunens lokalförsörjning som får till följd att hyran behöver en högre uppräknig. För att kompensera dessa båda beslut behöver internhyran totalt höjas med 6,2 procent samt 3,3 procent för måltider- och städtjänster. De nämnder som köper interna tjänster behöver i sin tur få motsvarande kompensation för att inte ett inbyggt anpassningskrav ska uppstå.

13.2 Investeringsplan

Marks kommun har haft historiskt höga investeringsnivåer senast åren. Ett eftersatt underhåll och betydande behov av ny- och ombyggnationer har resulterat i kraftigt höjda utfall för investeringar. Budgetberedningen har i årets process fortsatt arbetet med att hitta en hållbar investeringstakt kopplat till beslutade finansiella mål. Bakgrunden till fokus på frågan är att effekterna av investeringarna de sista åren tagit en allt större andel av kommunens driftbudget i anspråk, vilket på sikt riskerar att tränga undan andra behov.

I den skattefinansierade delen bedöms reinvestering- och investeringsutrymmet till totalt 190 mnkr per år. Investeringsstakten är kopplad till soliditet och budgetmål för kommunen under en tioårsperiod. Nedan presenteras investeringsplanerna för den skatte- respektive taxefinansierade verksamheten på en övergripande nivå.

Investeringar i skattefinansierad vht, mnkr	Projekt-total	Budget 2025	Budget 2026	Plan 2027	Plan 2028	Genomförs
Kommunstyrelsen	R	15,0	15,0	15,0	15,0	Årligen
Barn- och utbildningsnämnden	R	5,0	5,0	5,0	5,0	Årligen
Kultur- och fritidsnämnden	R	5,6	3,0	3,0	3,0	Årligen
Socialnämnden	R	1,0	1,0	1,0	1,0	Årligen
Omsorgsnämnden	R	1,0	1,0	1,0	1,0	Årligen
Teknik- och servicenämnden						
Ram för gator, parker och GC	R	30,0	30,0	30,0	30,0	Årligen
Ram för lokaler	R	45,0	45,0	45,0	45,0	Årligen
Summa ramar		102,6	100,0	100,0	100,0	
Projekt med beslutad byggstart						
Skola i Skene etapp 1 7-9 + idrottshall	332,7	70,0	-	-	-	2022-2025
Förskola Sättila	50,0	20,0	-	-	-	2023-2025
Projekt med beslutad projektering						
Förskola och grundskola i Björketorp	40,0	20,0	20,0	-	-	2025-2026
Förskola och grundskola i Ubbhult	60,0	30,0	30,0	-	-	2025-2026
Projekt utan förstudie						
Loftsgårdens förskola	50,0	5,0	45,0	-	-	2025-2026
Renovering förskola Hyssna	20,0	-	20,0	-	-	2026-2027
Beredskapsåtgärder	67,9	15,0	20,0	30,0	2,9	2025 →
Kinnahallen	5,0	2,5	2,5	-	-	2025-2026
Laddinfrastruktur	2,0	0,5	0,5	0,5	0,5	2024 →
Skene etapp 2, skolor, lokaler	77,0	20,0	37,0	20,0	-	2027-2029
Hyssnaskolan	55,0	-	-	25,0	30,0	2028-2029
Framtidens kontorsarbete	20,0	-	10,0	10,0	-	2026-2028
Summa investeringsbudget	--	237,6	145,0	100,0 (R)	100,0 (R)	

R= Årlig ram

Projekt utan förstudie. Bedömd kostnad utgår från erfarenhet från liknande projekt i närtid, och framtagna koncept för fastigheter, ex konceptförskola. Projektets förutsättningar vad gäller tid och genomförande är uppskattad och utreds i förstudie- och projekteringsarbetet.

Under den 4-åriga budget- och planperioden uppskattas investeringsnivån till cirka 220 mnkr/år inklusive de projekt som inte är beslutade med genomförande och budget. Det är framförallt lokalbehov som ligger bakom historiskt höga investeringsvolymerna, och där också framtida behov ses som störst.

Årliga ramar är reviderade prioriterade inför budget och planperiod. Förstudier initieras för ärenden inom budget och planperiod. Det finns förstudier som behöver revideras i vissa projekt, och det finns projekteringar efter förstudie som behöver genomföras.

Beskrivning av byggstartade projekt:

Skola i Skene etapp 1 7-9 + idrottshall

Sista delen av nybyggnation av högstadieskola i Skene pågår och innehåller färdigställande av idrottshallar. Planerat färdigställande under våren 2025.

Förskola Sätilla

Byggnation av en förskola vid Lisakullavägen i Sätilla pågår. Beräknat färdigställande i maj 2025.

Beskrivning av pågående projekteringar:

Förskola och grundskola i Björketorp

Det pågår projektering av förskola och grundskola i Björketorp. Planerad byggstart 2025.

Förskola och grundskola i Ubbhult

Det pågår projektering av förskola och grundskola i Ubbhult. Planerad byggstart 2025.

Inventerade behov i budget- och planperiod:

Det finns ett stort behov av investeringar, både inom budgetperioden, men även under planperioden som följer. Demografiska effekter, ett eftersatt underhåll och en begränsad ekonomi är faktorer som påverkar utrymme och investeringstakt. För budgetperioden är följande projekt identifierade baserat på verksamheternas lokalbehovsbeskrivningar i nämndplaner och rapporter. Det finns behov att initiera förstudier där det saknas, samt påbörja projektering där sammanställt behov och förutsättningar är beskrivna.

Loftsgårdens förskola i Horred - behovet av förskoleplatser i Horred är stort, 6-8 avdelningar, och befintlig förskola är i stort behov av underhåll.

Hyssna förskola - behovet av förskoleplatser i Hyssna är stort, och befintlig förskola är i behov av underhåll.

Kinnahallen - Kinnahallen är i stort behov av underhåll. En förstudie kring utveckling av fastigheten är genomförd och väntar beslut kring vägval.

Laddinfrastruktur - det finns ett behov av laddinfrastruktur i kommunen. Även lagstiftning ställer krav på både kommunala verksamheter och samhälle. Prioriterade laddplatser vid kommunala anläggningar och byggnader är identifierade.

Skene etapp 2, lokaler och skolor - långsiktig säkring av skolplatser i Skene samt utveckling och planering av övriga tomställda kommunala fastigheter.

Hyssnaskolan - det finns ett behov av om- och tillbyggnation av skolan i Hyssna, där behov av fler skolplatser finns samt omställning till ändamålsenliga lokaler.

Framtidens kontorsarbete - det finns ett fortsatt behov av att se över kontorsarbetsplatser, mötesrum, samlokalisering och Community housefunktioner för kommunens verksamheter.

I den taxefinansierade verksamheten är det normalt investeringar i befintlig infrastruktur inom vatten- och avloppsverksamheten som ligger bakom investeringsvolymerna. 2025-2028 behöver även avfallskollektivet genomföra större investeringar. Teknik- och servicenämnden har förutom ramar även ansvar för de projekt som anslagsbinds per projekt.

Investeringar i taxefinansierad vht, mnkr	Projekt - total	Budget 2025	Budget 2026	Plan 2027	Plan 2028	Genomförs
Exploateringsinvesteringar	R	5,0	5,0	5,0	5,0	Årligen
Ombyggnad och förbättring av befintliga anläggningar	R	25,0	25,0	25,0	25,0	Årligen
Skene Skog, va-ledning, pumpsation, dammar	12,0	6,0	-	-	-	2024-2025
Summa VA-ramar		36,0	30,0	30,0	30,0	
Utbyggn va-ledn Dyrenäs	14,5	-	-	-	10,2	2018-2028
Utbyggn va-ledn Flohult/Sätilla	5,0	-	-	2,3	-	2018-2027
Utbyggnad va-ledning Kovra-Ekhaga	9,5	-	-	-	-	2018-2029
Summa utbyggnad nya anläggningar		0,0	0,0	2,3	0,0	
Överföringslednin. Sätilla → Flohult → Dyrenäs	19,7	1,0	-	-	-	2018-2028
Summa ÖFL-projekt		1,0	0,0	0,0	0,0	
Ledningsrenovering Öxabäck	(45,3)	25,4	-	-	-	2007-2026
Sanering Kvarnvägen/Skördegatan	17,3	6,8	5,8	-	-	2015-2026
Nya vattenledningar mellan Ramslätt och Fågslätt	39,0	-	-	-	-	2022-2030
Nybyggnation Björketorps avloppsverk	15,1	-	-	-	-	2031 →
Processförnyelse Skene ARV Betong och reningsprocess	XX	-	-	-	-	→ plan
Ny- och ombyggnad Skene Vattenverk	100,0	40,0	40,0	9,0	-	2015-2027
Ny- och ombyggnad Fritsla Vattenverk	XX	-	XX	-	-	2026 →
Omläggning ledningar Industrigatan	19,2	-	4,0	10,0	5,2	2026-2028
Förnyelse va-ledning Gästgivareg./Marbog, Skene	13,9	2,5	-	-	-	2022-2025
Summa Projekt ombyggnad av befintliga tillgångar		74,7	49,8	19,0	5,2	
Avfallsverksamhet investeringsram	R	4,0	4,0	4,0	4,0	Årligen
Avfallsverksamhet, omlastningsstation	XX	XX	XX	-	-	2025-2026
Avfallsverksamhet, 4-fackskärl	XX	-	XX	-	-	2026 →
Summa investeringsbudget		115,7	83,8	55,3	49,4	

Inom vatten och avloppsverksamheten finns flera pågående projekt. Ett större projekt är **ledningsrenovering i Öxabäck** - med färdigställande 2026/2027.

Under budgetperioden finns också ett stort behov av att förnya insamlingsstättet av det hushållsnära avfallet. Detta innebär att en omlastningsstation behöver byggas och att hushållens avfallskärl behöver bytas ut.

Utöver ovan redovisade investeringsvolymerna disponerar kommunstyrelsen, på samma sätt som tidigare år, medel att fördela till förändrade investeringsbehov under året (20 mnkr per år).

Medfinansiering - statlig och kommunal infrastruktur, föreningsdrivna investeringar

Med medfinansiering avses att till exempel en kommun eller ett företag, helt eller delvis, finansierar statlig infrastruktur. Medfinansiering, genom bidrag till en annan part exempelvis Trafikverket som bygger den statliga infrastrukturen, kan resultera i effektiva lösningar i transportsystemet. Medfinansieringen innebär även ett gemensamt ansvarstagande för finansiering och genomförande av infrastrukturobjekt.

De transportpolitiska målen är utgångspunkt för Trafikverkets prioritering av objekt, oberoende av om det förekommer medfinansiering eller inte. Effekter av projekt är mycket svårkalkylerade men vanliga effekter bakom beslut om att genom medfinansiering bidra till att ett projekt genomförs är: bättre trafiksituation, tillgång till mark och ökade möjligheter för detaljplaner och tillväxt.

När Marks kommun medfinansierar projekt kan utgiften antingen kostnadsföras direkt eller likt egna investeringar kostnadsföras över en längre period, för medfinansiering maximalt 25 år. Nedan nämns större projekt som bedöms fördelas på 25 år. För gång- och cykelvägar och stängsling och liknande mindre projekt är kommunens huvudregel att medfinansiering hanteras i det aktuella årets resultat.

Statlig infrastruktur

Medfinansiering av statlig infrastruktur, mnkr	Budget 2025	Budget 2026	Plan 2027	Plan 2028	Genomförande
Vägplan förbifart Skene	-	-	340,0	-	2027 -203X

Föreningsdrivna investeringar - bidrag

Medfinansiering av föreningsdrivna investeringar, mnkr	Budget 2025	Budget 2026	Plan 2027	Plan 2028	Genomförande
Åretruntfotbollsplan centralort	-	-	7,5	-	2027

Kommunal infrastruktur - bidrag

Medfinansiering av kommunal infrastruktur, mnkr	Budget 2025	Budget 2026	Plan 2027	Plan 2028	Genomförande
Vatten- och avlopp, bidrag	6,5	6,5	6,5	6,5	2025 →

Bidraget till VA-verksamheten avser den del av överföringsledningsprojektet Skene-Hägnen som i dagsläget benämns som överkapacitet. Överkapaciteten möjliggör tillväxten i de nordvästra delarna av kommunen och kommer minska i takt med byggnation och anslutningar.

13.3 Exploateringsplan

Med markexploatering avses inköp och omvandling av råmark eller iordningställande av fastigheter för att kunna bygga bostäder, lokaler för handel, kontor, industrier eller verksamhetslokaler. I exploateringsverksamheten ingår därmed också att bygga gemensamma anordningar som till exempel gator, grönområden och VA. Kommunens exploateringsverksamhet är en viktig beståndsdel i det arbete som sker för att öka antalet bostäder i kommunen och möjliggöra fler företagsetableringar. Markexploatering är en process som i regel tar flera år att färdigställa. De senaste åren har kommunens exploateringsverksamhet varit hårt belastad eftersom efterfrågan på bostads- och verksamhetsmark är hög.

Ett exploateringsområde är ett avgränsat område som är eller kommer att bli detaljplanelagt. Exploateringsprojekt kan startas innan detaljplan är antagen. Avsikten med en exploatering är att förädla marken för olika ändamål och att sälja de fastigheter som kan bildas inom ett exploateringsområde.

Marks kommuns pågående projekt innefattar bland annat industriområden i Skene skog och Horred. I takt med att tomter säljs ansvarar Marks kommun för att bygga ut gator och VA.

Flertalet markexploateringar befinner sig i förstudiefas eller detaljplanering. Folkskolan 15, Horred Stommen och Smälteryd är exempel på projekt i fasen för detaljplanering. Det pågår också ett projekt med att ta fram lämpliga småhustomter samt verksamhetstomter runt om i hela kommunen.

Investeringar i exploateringsprojekten såsom gator och VA finansieras genom ramar i investeringsplanen. Utgifter för tomtmarken finansieras genom specifik ram nedan.

Utgifter för tomtmark, mnkr	Budget 2025	Budget 2026	Plan 2027	Plan 2028	Genomförs
Kommunstyrelsen	5,0	5,0	5,0	5,0	R

R = Årlig ram

Exploatering, pågående och kommande projekt i Marks kommun

1. Investeringsprojektet i Skene skog

Kommunfullmäktige beslutade den 16 juni 2022 att marken inom den då ännu ej utbyggda detaljplanen i Skene skog skulle projekteras och markberedas/terrasseras.

Beslut för byggstart och budget för projekt Skene skog beslutades 27 september 2023 då Teknik- och servicenämnden gavs tillstånd för byggstart av projektet för markberedning samt utbyggnad av gata och VA i Skene skog.

Marken som ska terrasseras är den kvarvarande osålda kommunala verksamhetsmark som i detaljplanen regleras som kvartersmark. Genom att tillgängliggöra befintlig verksamhetsmark skapas förutsättningar för redan etablerade verksamheter att fortsätta utvecklas inom kommunen och ger även en trygg möjlighet för nya verksamhetsutövare att etablera sig i Marks kommun. Startmöte för projektet hölls 25 mars 2024 och utbyggnaden beräknas att färdigställas under första kvartalet 2025.

2. Utbyggnad verksamhetsmark i Horred

Den 1 mars 2024 hölls startmöte för exploatering av industriområdet Lida som ska byggas ut och färdigställas. Detta är ett stort och omfattande projekt, både geografiskt i sin utbredning men också innehållsmässigt. Området är sedan tidigare planlagt och möjliggör för intressenter att bygga lokaler för verksamheter, industri med tillhörande kontorslokaler samt detaljhandel.

Förberedelse pågår för planering av både lokalgator - vatten och avloppsledningar för att sedan successivt påbörja projektering. Därtill ska behövda tillstånd sökas och upphandling med avrop eller förnyad konkurrensutsättning genomföras. Kommunen avser att ha ett undertecknat avtal med entreprenör i början på nästa år, vilket betyder att utbyggnad kommer ske första kvartalet 2025. Detta för att undvika vintersäsongen så långt som möjligt.

3. Bostadsbebyggelse i Horred etapp 1 & 2

2017 ansökte kommunstyrelsen om att utveckla Stommen området i Horred med ny bostadsbebyggelse. 2019 fattade plan- och byggnadsnämnden beslut om att dela upp området i två etapper. Etapp 1 vann laga kraft under 2023 efter att ha tagits in för prövning av länsstyrelsen, och möjliggör för omkring 95 bostäder i radhus och flerbostadshus.

Etapp 2 hanteras nu enligt detaljplaneprocessen med en förhoppning om att kunna antas under q1 2025.

Etapp 2 möjliggör för cirka 40 bostäder i villor och parhus/radhus. Kommunen äger all mark inom området.

4. Kv, Folkskolan

Under 2020 genomfördes en markanvisningstävling där fyra exploatörer tilldelades fem tomter att bebygga. Samma år ansökte Kommunstyrelsen om planbesked enligt tävlingsunderlaget.

Detaljplanen är under framtagande med granskning som nästa steg under sommaren 2024. Planen möjliggör för cirka 250 bostäder i flerbostadshus. Planprocessen har varit långdragen med förseningar kopplat till externa fastighetsägares utsläpp. Detaljplanen beräknas vara klar under 2024. Marks kommun äger all mark inom detaljplaneområdet.

5. Smälteryd

Detaljplanearbete pågår för Smälteryd väster om Sätilla tillsammans med två exploatörer som utsågs som vinnare i tidigare genomförd markanvisningstävling.

Vid Smälteryd skapar kommunen förutsättningar för mark för bostadsändamål med cirka 200 nya bostäder i form av småhus, radhus och flerbostadshus i olika skalor som binds samman av en enhetlig vision om platsens karaktär av grönska och småskalighet.

Under sommaren 2024 planeras samråd för skredsäkring att genomföras för att inhämta synpunkter inför projektets fortsatta utveckling. Ett samrådsunderlag är framtaget inför tillståndsprövning av vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken för skredsäkring och stabilitetshöjande åtgärder utmed Storån vid Smälteryd.

Detaljplanen beräknas antas i slutet av 2025 och att området året därpå kan projekteras och byggas ut.

6. Förbifart Skene med kringanläggningar

När förbifart Skene står klar kommer det finnas en ny trafiknod som bör användas för exploatering så att passerande inte bara passerar utan att stanna. Lämpliga användningar kan vara service till trafiken, handel och logistik.

14 Finansiella rapporter för kommunen

14.1 Resultatbudget

	Budget 2025	Budget 2026	Budget 2027	Budget 2028
Verksamhetens intäkter	557,3	567,3	586,6	604,8
Verksamhetens kostnader	-3 034,3	-3 088,7	-3 193,7	-3 292,6
Avskrivningar	-137,9	-139,0	-139,0	-139,0
Verksamhetens nettokostnader	-2 614,9	-2 660,4	-2 746,1	-2 826,8
Skatteintäkter	1 939,8	2 007,9	2 087,6	2 172,8
Utjämning	736,3	759,0	772,9	788,8
Verksamhetens resultat	61,2	106,5	114,4	134,7
Finansiella intäkter	52,7	55,6	60,8	68,1
Finansiella kostnader	-66,9	-71,1	-76,3	-83,6
Resultat efter finansiella poster	47,0	91,0	98,9	119,2
Extraordinära poster	0,0	0,0	0,0	0,0
Årets resultat	47,0	91,0	98,9	119,2

14.2 Kassaflödesbudget

Marks kommun miljoner kr	Budget 2025	Budget 2026	Budget 2027	Budget 2028
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN				
Förändring av eget kapital (årets resultat)	47,0	91,0	98,9	119,2
Justeringsposter:				
Avskrivningar	137,9	139,0	139,0	139,0
Övrig förändring av anläggningstillgångar				
Avsättningar för pensioner				
Avsättning för avfallsdeponier mm				
lanspråktaga avsättn för avfallsdeponier	-3,0	-3,0	-3,0	0,0
Övriga ej likviditetspåverkande poster	3,7	3,7	3,7	1,9
Medel från vht före förändring av rörelsekapital	185,6	230,7	238,6	260,1
Förändring av rörelsekapital				
Ökn (-)/minskn (+) av förråd o varulager				
Ökn (-)/minskn (+) av exploateringsomr				
Ökn (-)/minskn (+) av kortfristiga fordringar				
Ökn (+)/minskn (-) av kortfristiga skulder				
Förändring av rörelsekapital				
Kassaflöde från den löpande verksamheten	185,6	230,7	238,6	260,1
INVESTERINGSVERKSAMHETEN				
Investering i materiella anläggningstillgångar	-353,3	-228,8	-155,3	-149,4
varav investeringar i taxefinansierad verksamhet				
Pågående projekt				
Försäljning av materiella anläggningstillgångar				
Investering i finansiella anläggningstillgångar:				
Förändring aktiekapital i kom. bolag+Västtrafik AB				
Inköp av andelar+kortfristiga finansiella placeringar				
Försäljning av finansiella anläggningstillgångar				
Kassaflöde från investeringsverksamheten	-353,3	-228,8	-155,3	-149,4
FINANSIERINGSVERKSAMHETEN				
Ökning av långfristiga skulder (förutbetalda va-anslutningsavgifter)				
Förändring av långfristiga skulder	268,0	170,0	210,0	250,0
Förändring av långfristiga fordringar	-93,0	-170,0	-210,0	-250,0
Minskning av långfristiga fordringar				
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	175,0	0,0	0,0	0,0
Årets kassaflöde	7,3	1,9	83,3	110,7
Likvida medel vid årets början	110,7	118,0	119,9	203,2
Likvida medel vid årets slut	118,0	119,9	203,2	313,9

14.3 Balansbudget

Marks kommun, miljoner kr	Budget 2025	Budget 2026	Budget 2027	Budget 2028
Tillgångar				
<i>Anläggningstillgångar</i>				
Immateriella anläggningstillgångar	0,8	0,8	0,8	0,8
<i>Materiella anläggningstillgångar</i>				
Mark, byggnader o tekniska anläggningar	2 965,2	3 041,5	3 055,3	3 064,2
Maskiner och inventarier	190,6	204,1	206,6	208,1
Pågående projekt				
S:a materiella anläggningstillgångar	3 155,8	3 245,6	3 261,9	3 272,3
Finansiella anläggningstillgångar	1 624,7	1 794,7	2 004,7	2 254,7
S:a anläggningstillgångar	4 781,3	5 041,1	5 267,4	5 527,8
Bidrag till statlig infrastruktur	44,4	40,7	37,0	35,1
<i>Omsättningstillgångar</i>				
Förråd	1,8	1,8	1,8	1,8
Exploateringsområden	8,8	8,8	8,8	8,8
Fordringar	293,7	293,7	293,7	293,7
Kassa och bank, korta placeringar	118,0	119,9	203,2	313,9
S:a omsättningstillgångar	422,3	424,2	507,5	618,2
Summa tillgångar	5 248,0	5 506,0	5 811,9	6 181,1
Eget kapital, avsättningar och skulder				
Eget kapital				
Eget kapital vid årets början	2 037,0	2 084,0	2 175,0	2 273,9
Årets förändring enl resultaträkningen	47,0	91,0	98,9	119,2
Eget kapital vid periodens/årets slut	2 084,0	2 175,0	2 273,9	2 393,1
Avsättningar	52,5	49,5	46,5	46,5
Avsättning för pensioner+löneskatt	34,1	34,1	34,1	34,1
Summa avsättningar	86,6	83,6	80,6	80,6
Skulder				
Långfristiga skulder	2 575,1	2 745,1	2 955,1	3 205,1
Kortfristiga skulder	502,3	502,3	502,3	502,3
Summa skulder	3 077,4	3 247,4	3 457,4	3 707,4
Summa avsättningar och skulder	3 164,0	3 331,0	3 538,0	3 788,0
S:a eget kapital, avsättningar och skulder	5 248,0	5 506,0	5 811,9	6 181,1
Ansvarsförbindelser				
Pensionsförpliktelser som inte upptagits bland skulder eller avsättningar (inkl löneskatt)	605,0	576,4	549,3	522,5
Ställda panter				
Övriga ansvarsförbindelser	12,0	11,5	11,0	10,5
Summa ansvarsförbindelser	617,0	587,9	560,3	533,0